

ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

СРОК НА ПРОГРАМАТА: 4 ГОДИНИ

Приета с решение № 461/29.10.2013 г.; доп. с решение № 996/26.03.2015 г.
на Общински съвет Кюстендил

Кюстендил, 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	4
1.1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА	4
1.1.1. Географско положение спрямо територията на страната	4
1.1.2. Съседни общини.....	5
1.1.3. Релеф	5
1.1.4. Климат	7
1.1.5. Полезни изкопаеми	7
1.1.6. Кметства и населени места в общината	8
1.2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА.....	11
1.2.1. Въздух	11
1.2.2. Водни ресурси	13
1.2.3. Отпадъци	19
1.2.4. Почви и нарушени терени	37
1.2.5. Защитени територии и биоразнообразие	39
1.2.6. Шум	47
1.2.7. Зелени площи в населените места	47
1.2.8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения	49
1.3. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ.....	49
1.3.1. Отговорности и задачи	49
1.3.2. Сътрудничество	52
1.3.3. Информирание на обществеността.....	55
1.4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ	55
1.4.1. Промисленост.....	55
1.4.2. Инфраструктура.....	58
1.5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ	61
1.5.1. Бюджет	61
1.5.2. Приходи	63
1.5.3. Разходи	64
1.5.4. Такси	64
1.6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	65
1.6.1. Население на общината	65
1.6.2. Миграция.....	67
1.6.3. Възрастова структура на населението.....	68
1.7. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	70
1.7.1. Средно-годишен доход	70
1.7.2. Относителен дял на разходите	71
1.7.3. Заетост	72
2. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/.....	73
3. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА.....	75
4. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	77
4.1. ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....	77
4.2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....	78
4.3. ПРИОРИТЕТИ	78
5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	79
6. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	84
6.1. ОТГОВОРНИ ЛИЦА	84
6.2. ОТЧЕТНОСТ	85
7. РАЗДЕЛ: "ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ"	87
8. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА	101

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване на околната среда на община Кюстендил е разработена съгласно чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), в съответствие с указанията на министъра на околната среда и водите за структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда.

Всички данни, постъпили от различни източници, са съгласувани с общинската администрация и коригирани в зависимост от последната актуална информация, достъпна чрез използваните източници.

Основните цели на програмата за опазване на околната среда на община Кюстендил, са:

- Определяне на съществуващото състояние, желаните резултати и начините за постигането им;
- Обединяване усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за решаване на проблемите;
- Открояване на приоритетите на общината и съобразяване на общинските мерки с националните програми и стратегии;
- Предвиждане на основните мерки, чрез които следва да се изпълнят задълженията на общината и да се реализират правомощията, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда;
- Аргументиране на проектите на общината, предложени за финансиране от общински, национални и други източници на финансиране;
- Използване на оптимално ограничени финансови и човешки ресурси, съсредоточени за решаване на най-приоритетните проблеми;

В програмата са предвидени мерки за осигуряване на необходимия обем информация и използването ѝ при последваща актуализация на програмата.

Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците (ОПУДО), разработена в съответствие със Закона за управление на отпадъците (ЗУО), е неразделна част от общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на община Кюстендил (**Приложение №1**). Включването на целите и мерките за този сектор в програмата за околна среда определя приоритетността им в целия комплекс от екологични проблеми на общината.

Заложените в ОПООС конкретни програмни мерки са предвидени за период от 4 /четири/ години, който е определен в зависимост от съществуващото състояние на общината, изискванията на нормативните актове и периода на планиране на общинското развитие в социалната и икономическата сфера.

1. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

Информацията за община Кюстендил, която е анализирана при изготвянето на програмата, е свързана с данните по определени фактори.

Анализът определя съществуващото състояние на факторите, които имат значение за разработването и изпълнението на програмата. Целта е да се анализират тенденциите на развитие и да се идентифицират причините, като са включени:

- данни и информация за отделните фактори;
- анализ на базата данни по фактори;
- формулиране на тенденциите по фактори;
- определяне на проблемите и причините, които ги обуславят и пораждат - технически, организационни, управленски, ресурсни, информационни и т.н.

В случаите, когато информацията е остаряла или не може да се набави по никакъв начин, то набирането ѝ е записано, като задача от програмата. При набавянето ѝ по-нататък в хода на актуализацията на програмата, данните ще се използват за анализ на съответния фактор. Факторите, които нямат приложение в общината, не са отразени в програмата.

1.1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1.1. Географско положение спрямо територията на страната

Община Кюстендил е една от най-западните общини в Република България и е разположена в югозападната част на България. Карта на България с точното местонахождение на общината е дадено в **Приложение №2**.

Община Кюстендил обхваща територия с площ от 964,3 кв.км. С тази площ общината се нарежда на трето място в Югозападна България (бившата Софийска област) и е сред най-големите в страната.

Разположен на стратегическо място в западната част, общинския център град Кюстендил е на естествен географски кръстопът, който е спомогнал градът да се превърне във важен административен, икономически и културен център не само в рамките на Кюстендилска община, но и за цялата Кюстендилска област. Освен важен шосеен възел,

Кюстендил се явява и балнеоложки и туристически център с национално и международно значение, археологически и архитектурен резерват, изходен пункт за туризъм и ски спорт в Осоговската планина.

Като важни предимства може да се считат:

- Наличие на уникален природен потенциал - разнообразен релеф-Западнобългарските планини, най-известна от които е Осоговската планина; река Струма-една от големите български реки, вливаща се в Бяло море /Гърция/; наличие на термоминерални извори с доказани лечебни свойства в областта на балнеолечението;
- Добра суровинна база: иглолистни и широколистни гори, инертни материали за строителство и др.;
- Градът е разположен в зона, подходяща за развитие на трансгранично сътрудничество /до границите с РМакедония и РСърбия /
- Разстоянието от Кюстендил до столицата София е 86 км, до границата с Р Македония е 22 км, а до границата с Р Сърбия е 30 км.

1.1.2. Съседни общини

Община Кюстендил граничи с общините Трекляно, Земен, Радомир, Бобовдол и Невестино.

Връзката между котловините се осъществява чрез проломи - Земенски (на р. Струма) и Мазарачевски (на р. Бистрица), през които минава железопътната линия София-Кюстендил-Гюешево, а между планините има удобни седловини, през които минават основните шосейни връзки, свързващи общината със съседните страни, както и с вътрешността на страната. Община Кюстендил включва 72 населени места, обединени в 48 кметства.

1.1.3. Релеф

Релефът на общината е изключително разнообразен и включва по-голямата част от Кюстендилската котловина (със средна височина от около 500 м), Каменичката котловина (средна височина 950 м), планините Осогово, Лисец, Конявска, Чудинска и други гранични ридове от южната хълмиста област на Краището. В тези си граници и обхват общината съществува от 1988 година и приобщава части с надморска височина от около 470 м. (р. Струма) до 2251 м (вр. Руен-Осоговска планина). Ландшафтът на района е северен субсредиземноморски с предимно равни котловинни дъна, с широколистни гори, иглолистно-широколистни гори, иглолистни гори, редки и нискостеблени гори.

Геоложка характеристика

Кюстендил е разположен в югозападната част на Кюстендилската котловина, която е оградена от Конявската и Змеевската планина, от север, от височината Лисец от запад, от Осоговската планина, от югозапад и юг и от по-високото Дупнишко поле, от изток. Надморската височина на Кюстендилската котловина е между 500 и 600 м.

Регионално котловината попада в Краищенско-Конявската планинско-котловинна част, а в геолошко отношение тя спада към Краищидно-Осоговския гънково-разломен блок от Западна България. Последният е изграден от предимно линейно ориентирани на юг-югоизток млади (алпийски) гънкови и разломни структури.

Град Кюстендил е построен върху делувиялните склонове на височините и ниските тераси на р. Банщица. Непосредствено, южно от града се разполага известният високо денивелиран хълм Хисарлъка - североизточен завършек на Осоговската планина.

Околните планини имат пъстър геоложки строеж, представен от разнообразни допалеозойски кристалинни скали, гранитоиди, риолити, палеозойски и мезозойски карбонатни и теригенни скали, юрско-креден ритмичен флиш, палеогенски пясъчници и мергели, неогенски теригенно-въгленосни утайки, кватернерни чакъли и пясъци. Тези скали изграждат и дълбочинния строеж на самата Кюстендилска котловина. В **Приложение №3** е дадена геоложка карта на района.

Кюстендилската котловина и околностите ѝ попадат изцяло в сеизмична зона с интензивност от седма степен по скалата на Медведев, Шпонхойер и Карник. Южно от нея, с център в с. Крупник (край Симитли) и кръгови изосейсти до десета степен се разполага най-активната сеизмична зона в България. Епицентри и сеизмоопасни зони са дадени в **Приложение №4**.

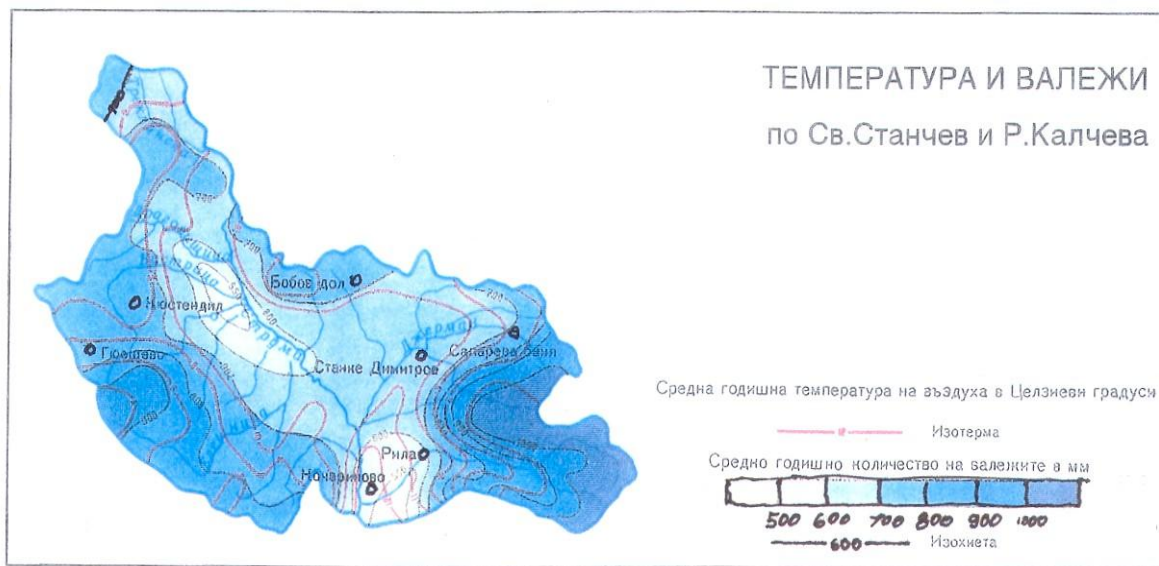
Котловината и склоновете на оградните планини притежават и други геоложки рискове: свлачища, срутища, поройни речни разливи.

В инженерно-геолошко отношение районът се характеризира със скални, полускални, глинести типове скали и комплекси от тях. В **Приложение № 5** е дадено инженерно-геоложкото райониране.

1.1.4. Климат

Община Кюстендил е в област с преходно-континентален климат, като в Кюстендилската котловина, наред с елементите на континенталния климат, се чувства и влиянието на Егейско море.

В планинските части над 1600 м по отношение на климатичните елементи се наблюдават характеристики, които се отнасят за планинския климат в България. Средногодишната температура е 11,2 °С, като минимумът е през месец януари -0,8 °С, а максимумът през месец юли е 21,8 °С. Лятото е горещо, като не са рядкост и продължителните засушавания, зимата е умерено студена, а пролетта е прохладна и по-студена от есента. Преобладават северозападните, северните и югоизточните ветрове, като случаите на тихо време са над 54% годишно. Валежите са 625 мм годишно (фиг.1.1.4.), неравномерно разпределени с максимум в края на пролетта (месеците май и юни), вторичен максимум през есента (месеците октомври и ноември) и летен минимум (месеците август и септември).

Фиг.1.1.4. Температура и валежи

1.1.5. Полезни изкопаеми

На територията на община Кюстендил са открити рудни и нерудни полезни изкопаеми. Кюстендилският въглищен басейн е разположен в северната част на Кюстендилската котловина. Експлоатируваният въглищен пласт е с дебелина от 1 до 6.6 метра. Съдържат пепел 25-45 % и сяра 2.9 %. Долната топлотворност е 10.5 МДж/кг. Лигнитни въглища се добиват в Катрищенския въглищен басейн, полиметални руди (Осоговски руден район), варовик (Конявска планина), гранит (планина Осогово), глини

(с. Драговищица) и инертни материали (коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други). Понастоящем се експлоатират лигнитните въглища, глините и инертните материали. С промишлено значение са находищата на оловно-цинкови руди в Осогово, кафявите въглища до с. Катрище, глините до с. Драговищица, инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

1.1.6. Кметства и населени места в общината по кметства

В обхвата на общината към настоящия момент попадат землищата на 72 населени места, организирани административно в 48 кметства /Приложение №6/.

В Таблица 1.1.6. е посочено разпределението на населените места по кметства.

Табл.1.1.6.

Кметства и съставните към тях села

№	Кметства	Съставни към кметствата села
1	Кюстендил	
2	Багреници	
3	Берсин	
4	Бобешино	Коприва, Жеравино, Црешнево
5	Богослов	
6	Буново	
7	Вратца	
8	Гирчевци	
9	Горановци	
10	Горна Брестница	
11	Горна Гращица	
12	Грамаждано	
13	Граница	
14	Гърляно	
15	Гюешево	
16	Дворище	
17	Долна Гращица	
18	Долно село	Леска, Цървен дол
19	Драговищица	
20	Жабокрът	
21	Жиленици	
22	Кам. Скавица	
23	Катрище	
24	Коняво	
25	Копиловци	
26	Лозно	
27	Ломница	Ивановци, Кършалево, Режинци, Чуденци
28	Мазарачево	
29	Николичевци	
30	Нов Чифлик	
31	Ново село	
32	Пиперков чифлик	

№	Кметства	Съставни към кметствата села
33	Полска Скакавица	
34	Преколница	
35	Радловци	
36	Раненци	
37	Раждавица	Гърбино
38	Савойски	Сажденик, Цървена ябълка
39	Скриняно	
40	Слокощица	
41	Совояно	
42	Стенско	
43	Таваличево	
44	Търновлак	
45	Цървеняно	
46	Шипочано	
47	Шишковци	
48	Ябълково	

Съвременната селищна мрежа в община Кюстендил е резултат от продължително развитие и еволюция. Под въздействието на редица фактори, между които на първо място физико-географските условия, най-голям брой селища са били основавани и съответно най-гъста е селищната мрежа в двете котловини - Кюстендилската и Каменишката. Възникването преди повече от 2 000 години на голям, богат и добре устроен град, само на 25 км източно от Каменишката котловина, не е позволил възникването на населено място, което поне отчасти да конкурира град Кюстендил.

Най-големите и благоустроени села са в близост до общинския център. Те са възникнали благодарение на наличието на водоизточници, гори, плодородни почви и пр., като тенденциите са и занапред те да имат водещи позиции сред селата, отчитайки близостта до гр. Кюстендил и нарастващия интерес сред част от градското население за изнасяне за живеене извън града. В това се крият и шансовете за благоустрояване на части от тези села, тъй като по-голямата част от гражданите, устройващи се с второ жилище в близките села, са с големи финансови възможности - над средните за общината и страната.

Населените места, разположени в най-високите части на Осоговската планина, Лисец и Чудинска планина (явяващи се по своята същност махали), са с малък брой жители и предлагат най-ниско качество на живот, което се обяснява с отдалечеността и затруднената комуникация с общинския център. В първите години на прехода те регистрираха временен растеж при връщането в тях на “млади” пенсионери от София, Кюстендил, Перник и др., но в момента отново се очертава трайна тенденция към

намаляване на жителите им и обезлюдяване. Карта на землищата в община Кюстендил е дадена в **Приложение №7**.

Извън изброените в таблица 1.1.6. населени места, в значителна част са урбанизирани и териториите в близост до гр. Кюстендил, раздавани за ползване като вилни имоти по силата на различни Постановления на Министерския съвет - в местностите “Лозенски механи”, “Гола велика”, “Саманли баир”, “Долна Брестница”, “Торна Брестница”, “Влахов дол”, “Старите лозя” и др. Една част от тези вилни зони са застроявани с масивни жилищни сгради и при условие, че са електрифицирани и водоснабдени, по облик и функции вече почти се изравняват с близкоразположените до тях села и гр. Кюстендил.

Курорти в общината

Град Кюстендил разполага с добра материална база за развитие на туризма. Има няколко туристически комплекса в центъра на града – наскоро реконструирания хотел “Велбъжд”, новоткрития петзвезден спа център “Стримон спа клуб”, хотел “България”, хотел “Лазур”, както и голям брой нови хотели, частни квартири и заведения за хранене, по-голямата част от които са в централната част на града.

Отличаваща се с висок туристически потенциал, запазена и съхранена природа Осоговската планина предоставя реални възможности за развитие на комплексен туризъм. На територията на Осоговската планина има 13 частни и ведомствени туристически обекти, които разполагат с 450 легла.

- Хотел “Три буки” – реконструиран и модернизирал през 2002 година – 62 легла, ресторант-панорама със 100 места, дневен бар, басейн, конферентна зала със 100 места, фитнес, игрища за футбол и плажен волейбол, тенис, ски гардероб, ски писта;
- Профилаториум “Три буки” – 70 легла, ресторант със 70 места, лекарски кабинет, учебна база с 36 места, заседателна зала, чайна;
- Хижа “Осогово” – 37 легла, ресторант с 60 места;
- Хижа “Иглика” – 105 легла, ресторант;
- Хижа “Бор” – 25 легла, ресторант, заседателна зала;
- Хотелски комплекс – „Лима”

Термоминералните води, на които градът дължи славата си, са подходящи за лекуване на редица заболявания - артрити, артрози, неврити, гинекологични заболявания, радикулити, дерматити, ларингити, фарингити, леки форми на диабет, отравяния с тежки метали (олово, живак, бисмут) и др.

1.2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

1.2.1. Въздух

- *Състояние на качеството на въздуха*

Качеството на атмосферния въздух в община Кюстендил се определя от три основни фактора:

- Количеството и състава на вредните емисии, изхвърляни в атмосферния въздух от дейността на промишлените обекти;
- Количеството и състава на организираните и неорганизираните емисии от битовия сектор, които се формират основно от вида на горивото за отопление и домакински нужди, особено през зимния период;
- Вредните емисии от подвижните източници – транспортните средства, които се формират от техническото ниво на автомобилния парк, преминаващ през пътната мрежа на областта, както и от организацията на движение – интензивност на трафика, качество на пътната настилка и др.
- *Замърсяващи вещества над установените норми; източници на емисии; данни за честотата на замърсяване*

През 2013 год. започна четиринадесетмесечно измерване на качеството на атмосферния въздух в гр. Кюстендил, който е не само входна врата на Република България, но се свързва с надеждите за екологичен и културен туризъм в страната.

Резултатите от първите три замервания показват, че няма превишение на пределно допустимите концентрации на контролираните вредни вещества PM10, серен диоксид, азотни оксиди, сероводород, озон, въглероден оксид, въглеродороди и амоняк, съгласно изискванията на Наредба № 14 /ДВ, бр.88, 1997г./.

- *Данни за причини за замърсяване и за съответните източници на замърсяване*

Източници на замърсяване могат да бъдат: липса или лошо техническо състояние на пречиствателните съоръжения, използване на горива с високо съдържание на вредни вещества, многобройни източници на замърсяване от битово отопление през зимния сезон; липса на обходни пътища за транзитните селища и др.

Източник на вредни емисии в атмосферния въздух на територията на община Кюстендил на този етап е битовият сектор.

Проблемно е състоянието на атмосферния въздух в Кюстендилската котловина - над гр. Кюстендил през студеното полугодие.

Населението на общинския център и още 71 села използва твърдо гориво – дърва и въглища, за отопление и домакински цели. Това е и основната причина, която заедно с

географските дадености на района, създава условия за замърсяване на атмосферния въздух.

Газификацията на град Кюстендил би могла да минимизира тези негативни въздействия до минимум и да установи добра тенденция за подобряване качеството на атмосферния въздух в района.

- *Източници на емисии на територията на общината и евентуална заплаха от увеличаване на замърсяването*

Към момента на територията на общината няма установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух. Източници на промишлен шум и вредни емисии, които да са сериозен проблем за въздуха на настоящия етап не са идентифицирани.

Източници на емисии и евентуална заплаха от увеличаване на замърсяването биха могли да бъдат: разширяването на дадено предприятие, промяна на дейността на предприятие, увеличаване на трафика на автомобилния транспорт и др.

Емисии от неподвижни източници:

Стопанската дейност в общината е насочена преди всичко към обекти на леката промишленост, минно-добивната индустрия, електрониката и други. За своята дейност обектите ползват електроенергия, течни и твърди горива. В региона няма предприятия, замърсяващи околната среда. Съгласно проучване на Министерството на околната среда и водите /МОСВ/ общината е една от най-екологично чистите в Р България.

Специфичен сезонен проблем на гр. Кюстендил, свързан с физикогеографското му положение и липсата на централно отопление е състоянието на атмосферния въздух през отоплителния сезон. Проблемът се поражда от факта, че замърсяването се предизвиква на първо място от масовото използване на въглища и дърва за отопление на жилищата. Едва след това, като замърсители се явяват промишлените предприятия и автотранспорта.

Изградената газопреносна мрежа чувствително облекчава проблема със замърсяването от основните предприятия и обществено-административни сгради. Замърсяването причинявано от населението на този етап може само да бъде следено сезонно чрез замервания на основните замърсители от РИОСВ. Стъпка напред към предотвратяване замърсяването на въздуха с прах и серен двуокис е ограничаването, а впоследствие и прекратяването на използване в бита на въглища от рудник “Катрище”. Тези въглища са с висока калоричност, но наличието на сяра /до 6%/ ги прави неприемливи за масово използване в бита.

Емисии от подвижни източници:

Основен източник на емисии от подвижни източници са отработените газове от моторни превозни средства със замърсители: прах, оловни аерозоли, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород.

- *Мерки за получаване на необходимите данни за констатиране на наднормено замърсяване*

В случаите, когато липсват данни, за да се констатира дали има или няма наднормено замърсяване, и особено когато има съмнение за наднормено замърсяване, се набелязват мерки и се предприемат действия по установяване на замърсителя, уведомяване на компетентните органи и извършване на необходимите измервания.

В случаите на констатирано наднормено замърсяване се определят честота; териториален обхват на замърсяването /на територията на цялата община, отделни градове, котловини и т.н./; в коя група райони попада цялата или части от територията на общината. При констатиране на показателят “неприятни миризми“, се описват - източниците, причините и засегнато население, влияние на розата на ветровете и др.

1.2.2. Водни ресурси

- *Реки и язовири на територията на общината*

Главна отводнителна артерия за община Кюстендил е една от най-големите български реки-Струма. Реката тече в югоизточна посока през Кюстендилската котловина и тук приема едни от най-големите си десни притоци - р. Драговищица и р. Бистрица (Совоянска Бистрица) - северно от гр. Кюстендил, р. Банщица - през града, р. Новоселска (Слокощница), р. Пелатиковска и р. Елешница - източно от гр. Кюстендил. Леви притоци с голям и постоянен отток на територията на общината липсват, заради преобладаващите карбонатни скали, които изграждат планините Конявска и Риша. Всички притоци имат непостоянен отток с дъждовно-снежно подхранване.

На територията на общината има изградени три язовира и девет по-големи микроязовира. Най-големи по площ са язовирите “Дренов дол”- 640 дка, “Берсин”- 455 дка и “Багреници”- 238 дка. Най-голям завирен обем има яз. “Берсин”- 4,6 млн.куб.м. Вече повече от двадесет години се изгражда яз. “Кюстендил” на Новоселска река с проектен обем от 110 000 000 куб.м.

В заливните тераси на големите реки и главно на р. Струма има акумулирани значителни количества грунтови води, част от които се използват за водоснабдяване на града и някои от полските села.

- *Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал*

На територията на община Кюстендил има запаси от термоминерални води и субтермални води, които имат изключително голямо значение за развитието на общинския център. Котловината, и особено околностите на община Кюстендил, са известни с многобройните си топли минерални извори. Благодарение на затвореността си, котловината има преходно-континентален климат с инверсни температурни периоди.

Самият град има около 40 минерални чешми с температура на вждото от 50° до 74° и с хубава студена вода за пиене. По състава си водата на Кюстендилските минерални топли бани е сярна и съдържа главно Sulfure de Sodium и Hyposulfite de Sodium.

Минералната вода от повечето източници има почти постоянно химично съдържание и температура. Тя е чиста, безцветна, с приятен вкус и лек мирис на водороден сулфид. Водата е с дебит 2,400 л/м., с лека концентрация на минерали, гореща е и съдържа сулфиди, силиций, хлор и натриеви сулфати. Лечебните и профилактичните й качества се дължат главно на сулфидите, високата температура, хипотоничния ефект, леката минерализация и относително високото съдържание на флуор. Благодарение на нейните натриеви и магнезиеви сулфати и бикарбонати, тя отчасти е разслабителна и указва чудесно ползотворно действие върху хора, страдащи от стомашни болести, също може да се употребява за инхалации за различни дихателни болести. Освен за бани, минералната вода изстудена може да се ползва и за пиене.

В таблица 1.2.2. е дадена характеристика на минералната вода.

Таблица 1.2.2.

Характеристика на минералната вода

Йони	Мг./литър	Милимоли	Мг/екв	Екв%
Аниони				
Флуор	8.45	0.4	0.4	4.76
Хлор	33.45	0.9		
Сулфат	147.56	1.5966	3.1319	37.94
Карбонат	19.52	0.3260	0.6521	7.75
Хидрокарбонат	163.91	2.8586	2.8486	33.86
Хидросиликат	1.59	0.0206	0.0206	0.24
Хидросулфат	10.69	0.2597	0.2597	3.09
Тиосулфат	6.98	0.1246	0.1246	1.48
Катиони				
Амоний	следи			
Натрий и калий	186.96	8.2642	0.0849	1.01
Калций	3.20	0.0424		
Магнезий	следи		0.0627	0.75
Желязо	0.73	0.0313		
Алуминий	следи			
Метасилициева киселина	134.41	1.0018		
Метаборна киселина	2.00	0.0532		
Метаарсениева киселина	677.94	15.8829		

- *Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени показатели*

Водоизточниците, които се експлоатират на територията на „Кюстендилска вода” ЕООД, Кюстендил, са 199 подземни и 21 повърхностни или общо 220 броя.

На територията на община Кюстендил има започнато изграждане на язовир за питейно-битово водоснабдяване. Същият в по-голямата си част е изграден. Той е с каменно-насипна стена с гл. ядро с височина 70 метра и дължина на короната 275 м. Общия завирен обем ще бъде 15.20 млн. м³, с 70 кв.км водосборна площ и залята площ 570 дка. Инвеститор на обекта е МРРБ. Изграждането на язовира е наложително от гледна точка на сигурното и безпроблемно решаване на водоснабдяването на град Кюстендил и околните села.

На територията на „Кюстендилска вода” ЕООД има изградена една пречиствателна станция за питейни води – ПСПВ в с.Жиленци, община Кюстендил. Въведена е в експлоатация през 1982 година. Капацитетът на станцията е 240 литра в секунда. След пречистването на водата се водоснабдяват град Кюстендил и селата Лозно и Жилинци. Приблизителното население, обслужвано от ПСПВ, е около 50 000 жители.

В дружеството функционира единствената акредитирана, съгласно БДС EN ISO 17025:2001 в системата на ВиК дружествата в страната, изпитвателна химична и микробиологична лаборатория /ИХМЛ/, съгласно Наредба 9/16.03.2001 г. за качеството на водата предназначена за питейно-битови цели. В лабораторията се извършва постоянен и периодичен мониторинг по показателите на посочената наредба. За целта се извършват ежемесечно около 200 проби вода. Процентът на стандартност е около 96% по Наредба 9, при спуснат норматив 95 %. Всяка нестандартна проба се проследява с всички възможни начини на лабораторния анализ и се довежда до знанието на изпълняващите технически органи за вземане на спешни мерки. ИХМЛ осигурява постоянна информация за качеството на подадената вода към консуматорите и състоянието на водоизточниците, проследява ефективността на провежданата обработка и дезинфекция и следи за спазване на технологичния режим на ПСПВ в с. Жиленци.

В предвид на това, че много селища се захранват директно от речни водохващания, чиито качества на водата се влияят изключително от природните условия, е крайно наложително изграждането на малки пречиствателни станции.

Дължината на водопроводната мрежа е – външни водопроводи 607 км и вътрешна водопроводна мрежа - 1 043 км, като броя на водопроводните отклонения е около 37 000. Същите са изградени преди повече от 40 години, амортизирани са и това води до чести аварии и загуби на вода, поради което тяхната подмяна е наложителна. Само за гр.

Кюстендил дължината на водопроводната мрежа е 140 км. външни водопроводи /от тях 98 км АЦ тръби/ и 120 км вътрешна водопроводна мрежа /от тях 100 км АЦ/ с около 17 х водопроводни отклонения.

На база изградената водоснабдителна мрежа, количеството подавани води годишно са в размер на около 7 300 хил. куб.м при брой абонати 58 238 ,от които 55 640 население, 2 405 промишлени фирми и 192 бюджетни предприятия.

Фактурираните водни количества годишно са в размер на около 3 700 хил.куб. м, от които за население – 2 782 хил. куб.м, за промишленост – 549 хил.куб.м и за бюджетни предприятия – 369 хил.куб.м.

- *Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места*

На територията на общината има изградена канализация само в град Кюстендил и с.Шишковци. Градът има смесена канализационна система с преливници за дъждовна вода. Същата е изграждана около 1940 г. и има около 12 000 канализационни отклонения. Отпадъчните води се заустват в Градската пречиствателна станция за отпадъчни води /ГПСОВ/.

Градската пречиствателна станция за отпадъчни води - Кюстендил е въведена в експлоатация през 1975 г. Капацитета на станцията по проект е 560 л/с. Обслужва населението само на град Кюстендил, поради което е наложително изграждането на малки пречиствателни станции за отпадъчни води и в останалите по-големи селища. Канализационни помпени станции не се експлоатират. През 2010 година се извърши основна реконструкция и обновяване на водоснабдителната и канализационна мрежа на града и на ГПСОВ.

- Данни за канализационната мрежа на гр. Кюстендил:
 - тип на канализационната мрежа : смесена;
 - степен на изграденост на канализационната мрежа : 99%;
 - степен на ползваемост на канализационната мрежа : 100%.
- Оценка на функционалното състояние на съществуващата канализационна система, необходимост от реконструкция и подмяна на колектори и/или съоръжения:

Поради включване на битово-фекалните отпадъчни води от новоизградените квартали „Запад”, „Младост” и „Върташево” в южния канализационен колектор на гр. Кюстендил, същият е претоварен. Необходимо да се изготви проект и изгради нов колектор, успореден на съществуващия. Необходимо е и да се изготви проект и изгради

мост-канал на р. Банщица на южния канализационен колектор, както и нов такъв от преливника след мост-канала до ГПСОВ - Кюстендил.

- *Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води*

Изградената селищна пречиствателна станция /ГПСОВ/ - гр. Кюстендил е със следните данни:

- Година на проектиране - 1968 г.;
- Година на въвеждане в експлоатация - 1976 г.;
- Собственост на пречиствателната станция и експлоатиращо предприятие – «Кюстендилска вода» ЕООД.
- Проектни параметри на вход и изход на ГПСОВ – Кюстендил :
 $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 50112 \text{ м}^3/\text{ден}$; $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 580 \text{ л/сек}$.
Неразтворени вещества вх.– 426 мг/л; БПК₅ вх – 270 мг/л;
Неразтворени вещества изх.– 50 мг/л; БПК₅ изх – 15 мг/л;
- Технологична схема по пътя на водата: груби и фини решетки, пясъкозадържател, биобасейн, вторични радиални утайтели, хлораторна станция, ершов смесител и контактен резервоар.;
- Технологична схема по пътя на утайките: първични радиални утайтели, помпена станция за сурова утайка, калоуплътнител, открити изгниватели и изсушителни полета.;
- Информация за състоянието на ГПСОВ – Кюстендил :
Действително водно количество:
 $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 22378 \text{ м}^3/\text{ден}$; $Q_{\text{вх.}} = Q_{\text{изх.}} = 259 \text{ л/сек}$.
Замърсяващи вещества: неразтворени вещества, БПК₅, ХПК , азот /общ/, фосфор.

Има изготвен работен проект за реконструкция на ГПСОВ /I^{-ви} етап/, които обхваща: Първични радиални утайтели, помпена станция за сурова утайка, открити изгниватели и доставка на 1 бр. въздуходувка. Необходимите средства възлизат на 804 351 лв. Източник на финансиране – МОСВ, НФООС.

Възложено е изготвянето на работен проект за реконструкция и актуализация на II^{-ри} етап, който ще включи следните съоръжения: биобасейни – 4 бр. секции - 3 бр. съществуващи вторични радиални утайтели, проектиране на 4^{-ти} вторичен радиален утайтел, помпена станция за активна и излишна утайка – машинна, ел. част, КИП и А.

Дейностите по третиране на производствените отпадъци се провеждат в съответствие с условията на Разрешение на РИОСВ.

отпадък от грубата решетка : 28.8 м³/год. или 23 т/год.
отпадъци от пясъкозадържателите : 16.8 м³/год. или 26.8 т/год
утайки от изсушителните полета : 4087 м³/год. или 1685 т/год
общо: 4133 м³/год. или 1735 т/год

Отпадъците от грубата решетка и пясъкозадържателите се третират на изсушителните полета за изгниване. Утайките от изсушителните полета се депонират в района на ГПСОВ - Кюстендил. Провежда се процедура за изготвяне на ПУП за депо за утайките от пречиствателната станция.

Място на заустване на отпадъчните води е р.Банщица /или Банска/, поречие Струма, II^{-ра} категория водоприемник.

• *Източници на замърсяване на територията на общината*

Основните потенциални източници на замърсяване на водните обекти /повърхностни води и канализационна система/ в района на община Кюстендил са следните действащи предприятия, с информация за вида на производство и място на заустване:

- “Аркотроникс-България” АД, гр.Кюстендил: производство на кондензатори; заустване – ГК /градски колектор/; БФВ /ботово-фекални води/ и промишлени ОВ /отпадъчни води/
- “Автотехника-Осогово” ЕАД, гр.Кюстендил: сервиз, автомивка; заустване – ГК /градски колектор/; БФВ и промишлени ОВ
- “Елпром Трафо-СН” АД, гр.Кюстендил: производство на маслени разпределителни трансформатори до 1600 квт; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- “Мебел-К” ЕООД, гр.Кюстендил: дърводелски цех; заустване – ГК
- “Петрол” АД, гр.София - база Кюстендил: база за съхранение на горива, бензиностанции и газостанции; заустване - ГК
- “Пътнически автотранспорт” ООД, гр.Кюстендил: транспортна и ремонтна дейност; заустване - ГК
- МБАЛ “Д-р Н.Василиев” АД, гр.Кюстендил: общинска болница; ГК
- ТПК “Стримон - 3”, гр.Кюстендил: производство на безалкохолни напитки; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- “Кюстендилски строител” АД, гр.Кюстендил – бетонов възел; ГК

- “ТАП” ООД, гр.Кюстендил: товарни и автомобилни превози; ГК
- “Торготерм” АД, гр.Кюстендил: кухненско оборудване; ЛПСОВ, заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- “Международен композит БГ” АД, гр.Кюстендил: производство на санитарен фаянс; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- Химическо чистене “Хигия”, гр.Кюстендил: химическо чистене и гладене, баня и пералня; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- ЕТ “Юлиан Асенов – Феста”, гр.Кюстендил: колбасарски цех; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- “К+М” ООД, гр.Кюстендил: колбасарски цех; заустване – ГК; БФВ и промишлени ОВ
- “Кюстендилски хляб”, гр.Кюстендил: хранително-вкусова промишленост; заустване – ГК
- “Винпром-Кюстендил” АД – цех в с.Граница – отчетено е замърсяване на водите на река Багрenska от цеха за ракиеизваряване.

Причина за замърсяване на водните обекти на територията на общината може да бъде липсата или лошо техническо състояние на пречиствателно съоръжение или неспазване на технологичния режим. Неконтролирано изпускане на отпадъчни води също може да окаже негативно влияние както върху околната среда, така също и върху питейни водоизточници.

1.2.3. Отпадъци

Анализът и оценката на съществуващото състояние по управление на отпадъците са извършени в съответствие с актуализираните данни от Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците (ОПУДО) .

Генерирани отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени

Наличната информация за отпадъците в общината е събрана от определените за това длъжностни лица на общинската администрация. Използвани са също натрупания практически опит през последните години и резултатите от конкретни изследвания и проучвания. За оценка на съществуващото състояние в община Кюстендил са използвани и информационните карти и отчети за битови, строителни, производствени и опасни отпадъци, подавани в общината всяка година от лицата, които генерират и/или третира отпадъци.

На територията на община Кюстендил се генерират битови, строителни, промишлени и опасни отпадъци. Направеният анализ показва че видовете, както и количествата на отпадъците съответства на общите за страната тенденции.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци (БО) се формират от жизнената дейност на населението. Количеството и съставът им зависят от мястото на образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление и много други фактори.

В таблица 1.2.3.1. са дадени количествата битови отпадъци събрани през последните години в община Кюстендил, а в таблица 1.2.3.2. количество на битовите отпадъци по източници на образуване.

Таблица 1.2.3.1

Събрани битови отпадъци

Период	Общо количество, т	Количество на глава от населението, кг/жител
2007 година	30 000	320
2010 година	30 000	300
2011 година	30 170	283
2012 година	31 000	283

Тъй като основната част от битовите отпадъци се генерират от домакинствата, може да се счита че понижаването на количеството твърди битови отпадъци, събрани през последните години, се дължи на намаляването на живущите в града, въвеждане на системата за разделното събиране и активно протичащата газификация на града.

Таблица 1.2.3.2.

Количество на битовите отпадъци по източници на образуване

Год.	ТБО от домакинства, учреждения, търговия, тона	ТБО от производствен а дейност, тона	ТБО от улицы и паркове, тона	ТБО от здравни заведения, тона
2007	25 810	1 305	1 459	
2011	16 593	3 3187	8 446	1 810
2012	17 980	3 410	8 680	930

Количествата на събраните отпадъци са отчитани по транспортните документи и броя на съдовете за смет, напълнени преди депониране на отпадъците. По поръчка на Кмета на община Кюстендил, през пролетта на 2008 година, “НАТАЛКО Ф” ООД – гр. София извърши задълбочено проучване и анализ за определяне на морфологичния състав и количеството на отпадъците на територията на община Кюстендил. Изготвен е подробен доклад за структурата, количеството и вида на битовите и приравнените към тях неопасни отпадъци за периода м. Март - м. Април, 2008 година. Обект на изследването са битовите отпадъци на гр. Кюстендил и селата, обхванати в системата на организираното сметосъбиране и сметоизвозване.

Морфологичният състав на отпадъците, съгласно различни проучвания /в тегловни проценти/ е даден в Таблица 1.2.3.3.

Таблица 1.2.3.3.

Морфологичен състав на битовите отпадъци

год.	хартия	текстил	стъкло	метали , метални опаковки	храни- телни др.	строителни /вкл. инертни/	кожа	гуми	други	поли- мери
2008	6.56	4.75	6.14	1.56	45.61	5.72	3.04	1.12	4.6	6.18
2011	2.00	9.00	2.00	3.00	24.00	22.00	3.5	3.5	29.00	2.00
2012	2.00	9.00	2.00	3.00	28.00	16.00	2.00	2.00	34.00	2.00

По данни от проучването, извършено от “Нафталко Ф” ООД, гр. София, средната плътност на битовите отпадъци, определена на база изследвания и последващи разчети, е 213,14 кг/куб.м за града и 371,15 кг/куб.м за селата. Средната плътност на отпадъците, събрани от нерегламентирани сметища е 800 – 1100 кг/куб.м.

Плътността на отпадъците е силно променлива величина, която основно зависи от времето на престояването им в сметището. Влажността на отпадъците зависи от морфологичния им състав и климатичните условия.

С въвеждането на разделното събиране много голяма част рециклируеми компоненти от отпадъчния поток се събират и предават за рециклиране и повторна употреба. Отделят се предимно стъкло, хартия, пластмаси, метали.

Паралелно с организираното разделно събиране на отпадъците и в община Кюстендил, подобно на всички общини в страната, се извършва неорганизирано и неконтролирано сепариране на рециклируемите от nereциклируемите отпадъци на самото сметище. Това крие сериозни здравословни проблеми за хората, извършващи тази дейност

и е наложително да се предприемат мерки за отстраняване на този зараждащ се “поминък” на част от населението или тази дейност да се организира в съответствие с всички изисквания на нормативната уредба.

При изпълнение на настоящата програма, в следващите 5 години, се очаква отчитаните количества БО на глава от населението да намалеят и да съвпадат с реално образуваните, при което количествата рециклируеми материали в потока от БО могат да достигнат параметрите, заложи в *Националната програма за управление на дейностите по отпадъците*.

При норма на натрупване 130 - 300 кг/жител за година, са определени очакваните количества на рециклируеми материали в отпадъчния поток от битовите отпадъци.

Таблица 1.2.3.4.

Количества рециклируеми отпадъци в потока БО

Компоненти	Количество, кг/ж. год.
Хартия и картон	10.33
Пластмаси	9 - 10
Стъкло	8,6 - 10
Метали	2.1 – 4.00
Текстил	1,7 – 3,9
Кожа и гума	0,3 – 0,7

Наличната информация показва тенденция на намаляване на нормата на натрупване на битови отпадъци от населението на Общината, както и намаляването на количеството сгурия и пепел, поради газификацията на голяма част от града. Очаква се морфологичният състав на битовите отпадъци да се променя в резултат на масово използване в бита на пластмасови, комбинирани и метални опаковки за еднократна употреба, масово навлизане на напитки със стъклени бутилки за еднократна употреба и поради въвеждането на системи за разделно събиране.

Строителни отпадъци

Строителните отпадъци (СО) се формират при строителство, ремонт и реконструкция на сгради и други обекти. В последно време на територията на общината се извършва усилена строително-ремонтна дейност от множество предприятия и физически лица.

До момента не съществува система, която да гарантира наличието на достоверна информация за количеството на натрупаните строителни отпадъци.

Количеството строителни отпадъци, депонирани на определеното за целта място, са определени основно по данните, записани в издадените от Кмета разрешителни за превоз на отпадъците и са по години, както е показано в таблица Таблица 1.2.3.5

Таблица 1.2.3.5.

Количеството строителни отпадъци

За 2008 година – около 20 000 куб. м.;

За 2011 година – около 10 000 куб.м;

За 2012 година – около 8 000 куб. м;

Като депо за строителни отпадъци е определена още през 2001 година, по реда на тогава действащия ЗОВВОС, площадката намира се в местността „Решетка”, землището на гр. Кюстендил. Площадката е определена от специално назначена със Заповед на тогавашния кмет за целта комисия, в която е участвал и представител на РИОСВ.

С оглед провеждането на мероприятия за подобряване състоянието на околната среда, негодните за повторна употреба земни маси и по-дребни строителни отпадъци се депонират на сметището при с. Радловци, където се използват за запръстяване.

Голямо количество строителни отпадъци се депонират незаконно покрай шосетата, предимно на входно-изходните артерии на града. Необходимо е контролът от страна на общинската администрация да бъде завишен.

Производствени отпадъци

Данните за образувани производствени отпадъци на територията на общината се събират и обобщават от предадените отчети от предприятията на територията на община Кюстендил, към които се отнасят:

- „АУТОГЕЦ” ООД – диагностициране и ремонт на автомобили
- “Стратос” ООД, гр. Кюстендил производство на хляб и хлебни изделия;
- „Серена” ЕООД – хранително-вкусова промишленост
- “Комст” ООД, гр. Кюстендил;
- „КЕРАМИНЖЕНЕРИНГ” АД, клон КЗ “Багреници” - отрасъл “Строителство”;
- МБАЛ “Д-р Никола Василев”, гр. Кюстендил;
- „Сити Ес & Ауто” ЕООД, гр. Кюстендил;
- “Кентавър” ООД – млекопреработка;
- „ВЛАДИ КАР-СХ” ЕООД, с. Слокощица – авторемонтни услуги;

- „ЕН ДИ ГРУП 2009” ООД – търговска дейност с отпадъци и вторични суровини;
- „Технополис България” АД – гр. Кюстендил;
- ЕТ”Петър Митов – Универсал” гр. Кюстендил – производство на мляко и млечни продукти;
- ЕТ “Владимир Иванов – ИВА Мотор”;
- ЕТ”Валентин Динов” гр. Кюстендил
- „ЦЕНТЪР ЗА СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ” ГР. КЮСТЕНДИЛ

Данните за производствени отпадъци се събират от 1993 година насам. По видове производствените отпадъци, които се генерират на територията на община Кюстендил, са следните:

- каучукови отпадъци
- отпадъци от хартия и картон
- отпадъци от обработка на пластмаси
- дървесни отпадъци – трици, талаш
- костни отпадъци
- парчета счупени тухли
- плодови костилки и обезалкохолена плодова каша
- стъклени отпадъци
- отпадъци от разкомплектоване на ИУМПС
- изкуствен гьон
- кожи
- отпадъци от бетонови изделия
- трикотажни (текстилни) отпадъци
- тор от изсушителните полета на ГПСОВ
- растителна и плодова маса
- скални маси от рудници.

През последните години на територията на община Кюстендил са генерирани следните количества производствени отпадъци, както е показано в таблица 1.2.3.6.

Таблица 1.2.3.6.

Количества производствени отпадъци

2006 година	1305 тона
2011 година	3 318 тона
2012 година	3 410 тона

По-голямата част от производствените отпадъци подлежи на рециклиране. Голяма част от рециклируемите отпадъци се предават в базите на “Феникс Еко МС” ЕООД, “КОМСТ” ООД гр. Кюстендил или други фирми, притежаващи разрешение съгласно ЗУО.

Количеството производствени отпадъци трудно може да бъде прогнозирано, поради противоречивото влияние на различни фактори, като то е в пряка зависимост от основните промишлени отрасли и от структурата на производството.

Изхождайки от наличната информация за битовите, строителни и производствени отпадъци, през следващите години се очакват следните тенденции:

- Запазване на общото количество образувани производствени отпадъци
- Редуциране на образуваните отпадъци на единица производствена продукция в резултат на нарастване на разходите за обезвреждане, по-висока енергийна ефективност и по-ефективно използване на суровинните ресурси
- Редуциране на количеството на депонираните отпадъци за сметка на други методи на обезвреждане
- Нарастване на разходите за изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за отпадъци или заводи за преработка на ТБО
- Повишаване цената на земята и отрицателна обществена нагласа към изграждане на подобен род съоръжения

Опасни отпадъци

В община Кюстендил се генерират видове опасни отпадъци, които са характерни за страната - пестициди, отработени масла, утайки от промишлени отпадъчни води, болнични отпадъци и др. Те се образуват обикновено в малки количества, но от голям брой източници. Тези отпадъци не включват отпадъците от първичната преработка на руди за цветни метали, тъй като те са отчетени в отпадъците от минно-обогатителните предприятия. В община Кюстендил отчети с данни за генерираните опасни отпадъци са предавали следните предприятия:

- “Вторични суровини” ООД, гр. Кюстендил
- ЕТ “Петър Живков – ПЕПМАР”
- РИОКОЗ - гр. Кюстендил
- “Кераминженеринг” АД - клон Багренци
- МБАЛ “Д-р Никола Василев” АД, гр. Кюстендил
- “ЕЛПРОМ ТРАФО СН” АД, гр. Кюстендил
- “Феникс Север” ЕООД, гр. Кюстендил

- “Гранит 97” АД, гр. Кюстендил
- “Пътнически автотранспорт” ЕООД, гр. Кюстендил

Генерираните опасни отпадъци на територията на община Кюстендил, съдържат:

- отпадъци, съдържащи Pb или Zn;
- нефтопродукти – емулсии, трансформаторни масла;
- пестициди с изтекъл срок на годност, неизвестен състав и забранени за употреба;
- болнични отпадъци – инфекциозни, превързочни, биологични и анатомични;
- бариев титанат - BaTiO₃
- отпадъци от обогатяването на оловно-цинкова руда.

В таблица 1.2.3.7. са дадени количествата генерирани опасни отпадъци по видове през съответните години.

Таблица 1.2.3.7.

Генерирани опасни отпадъци по видове

Вид на отпадъка	Колич., тон			
	1998 г.	2000 г.	2002 г.	2006 г.
Пестициди, негодни за употреба	136	136	136	136
Болнични отпадъци	5.8	4.5	4.8	-
Нефтопродукти	22	16	12	15

Данните в таблицата показват, че причинителите на опасни отпадъци не дават законово изискуемата информация, което създава проблеми при контрола на този вид отпадъци и предприемането на най-целесъобразните мерки за защита на околната среда и хората от тяхното въздействие. Може да се очаква от някои причинители, да не отчитат генерираните от тях опасни отпадъци, което да бъде компенсирано със засилени контролни функции на длъжностните лица и висока компетентност за оценяване на потенциалното генериране на опасни отпадъци в резултат на прилаганите производствени технологии.

Цялостното изграждане на нормативната уредба в областта на опасните отпадъци ще доведе до тяхното по-точно и пълно отчитане.

- *Начини на третиране на отпадъците - съоръжения, местонахождение, обхванато население от организираното сметоизвозване*

Битови отпадъци

Организираното сметосъбиране и извозване на територията на Община Кюстендил се извършва от Общинско предприятие „Чистота”.

Обхванати в организираното сметоизвозване в момента, освен гр. Кюстендил, са и следните села: Багреници, Берсин, Богослов, Гирчевци, Грамаждано, Граница, Гюешево,

Г.Гращица, Дворище, Д.Гращица, Драговищица, Жабокрът, Гърляно, Жилenci, Катрище, Коняво, Копиловци, Лозно, Мазарачево, Николичевци, Нов Чифлик, Пиперков Чифлик, Слокощица, Радловци, Раждавица, Скриняно, Соголяно, Стенско, Таваличево, Ябълково, Търновлак, Шипочано и Шишковци.

От започване на работа на ОП „Чистота” през 2001 г., системата на сметосъбиране и сметоизвозване се е подобрила чувствително. Наличната документация в общината – протоколи от проверки и писма на кметове, показват че като правило графичите за сметоизвозване се изпълняват стриктно.

Съгласно решение на Общинския Съвет, сметоизвозването в град Кюстендил следва да се извършва ежедневно за централната градска част, ежеседмично за останалата част от града и ежемесечно за селата. За сметосъбиране и сметоизвозване се използват сметосъбирачки, контейнеровози, самосвалаи, трактор, мотометачки. Сметоизвозващата техника е на газ и метан, с което се постига положителен екологичен ефект, особено през зимните месеци.

Използват се следните съдове за сметосъбиране:

- 81 броя контейнери с вместимост 4 куб.м, разположени предимно в крайните квартали и в районите на града, недостъпни за сметосъбиращата техника, и в селата.
- 1384 броя кофи за смет тип “Бобър” с вместимост 1.1 куб.м. В момента се разполагат кофи тип “Бобър” и по селата, включени в организираното сметоизвозване. Тези съдове поетапно замениха и продължават да заменят 4 куб.м контейнери, които постепенно се изтеглят от употреба. Контейнерите от този тип ще останат в употреба само за районите недостъпни за сметоизвозващата техника, обслужваща кофите тип “МЕВА” и тип “Бобър”.
- Около 8 000 кофи за смет тип “МЕВА” с вместимост 110 л. От тях 5 000 са разположени по селата и 3 000 са в град Кюстендил.
- 53 броя вани за строителни отпадъци и за пепел/сгурия през зимния полусезон.

Въпреки ваните за пепел продължава порочната практика за изхвърлянето на неизгасена сгурия в съдовете за битови отпадъци през зимния период. Този факт и дългогодишната употреба води до не много доброто състоянието на съдовете за смет. ОП “Чистота” периодично заменя амортизираните съдове с нови.

С оглед ликвидиране на порочната практика в много села да се изхвърлят отпадъци напълно неорганизирано на входните пътни артерии на населените места, а също и в реките и деретата, се провеждат регулярни комисии за установяване броя и площта на

нерегламентираните сметища, тяхното почистване и последващ мониторинг. Със Заповеди на кмета на община Кюстендил, всички кметове и кметски наместници на населени места са упълномощени по смисъла на Закона за управление на отпадъците, за длъжностни лица, които да контролират дейностите, свързани с образуване, събиране, съхранение, превоз и обезвреждане на битови и строителни отпадъци на територията на съответните населени места. Упълномощените длъжностни лица установяват нарушения по ЗУО, и съставят актове при спазване и по реда на Закона за административните нарушения и наказания /ЗАНН/.

Строителни отпадъци

В последните години на територията на община Кюстендил се наблюдава намаляване на строително-ремонтните дейности и съответно намаляване на количествата депонирани строителни отпадъци.

Строителните отпадъци се депонират на определеното за целта депо. Като депо за строителни отпадъци е определена още през 2001 година, по реда на тогава действащия ЗОВВОС, площадката находяща се в местността „Решетка”, землището на гр. Кюстендил. Площадката е определена от специално назначена със Заповед на тогавашния кмет за целта комисия, в която е участвал и представител на РИОСВ.

С оглед провеждането на мероприятия за подобряване състоянието на околната среда, негодните за повторна употреба земни маси и част по-дребни строителни отпадъци се депонират на сметището при с. Радловци, където се използват за запръстяване.

Голямо количество строителни отпадъци се депонират незаконно покрай шосетата и предимно на входно-изходните артерии на града.

Необходимо е да бъдат предприети мерки за постигане целите за намаляване количеството на депонираните строителни отпадъци чрез предварително третиране и последващо оползотворяване, в т.ч. и рециклиране и подготовка за повторна употреба в съответствие с разпоредбите на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

Производствени отпадъци

По отношение на производствените отпадъци е налице подценяване на управлението на отпадъците на фирмено ниво. Делът на частния сектор при

осъществяването на дейностите по управление на отпадъците е все още нисък, както и размерът на направените инвестиции.

Друг проблем е смесването на производствените и опасните отпадъци, както и липсата на съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците.

По силата на Решение №17 от 29.12.2000 г. на Общински съвет - гр. Кюстендил, всички собственици на предприятия и заведения са длъжни да си осигурят подходящи съдове за битови и производствени отпадъци, както и извозването им до сметището. Неопасните производствени отпадъци се извозват на депото, а тези, за които има съмнение, че притежават опасни свойства, се предават според законовите разпоредби.

Неопасните производствени отпадъци се извозват на сметището от самите предприятия, или по заявка - от ОП “Чистота”. Поради това, че на депото доскоро нямаше входящ контрол, често там са попадали производствени отпадъци за които няма данни, и би могло да се смята, че не са приравнени към битовите, което води до нарушаване на морфологичния състав на отпадъците на сметището. След поставянето на денонощна охрана и въвеждането на входящ контрол, на депото до голяма степен се е ограничило незаконното извозване на отпадъци.

Болничните отпадъци с неопасен характер, след съответната предварителна обработка, се затварят в полиетиленови чували и също се депонират на градското сметище. За последната година са отчети 1 810 тона отпадъци с неопасен характер, генерирани от здравните заведения.

Едни от големите обеми производствени отпадъци се генерират от ГПСОВ на гр. Кюстендил. Понастоящем те се съхраняват на територията на станцията. За тяхното категоризиране като безопасни производствени или опасни отпадъци, следва да се извършват анализи и при необходимост да се отреди площадка за съхраняването им като опасни отпадъци. Към настоящия момент е в процес на изграждане на депо за изгнили утайки от ПСОВ. С реализирането на проекта ще се реши един от сериозните проблеми на гр. Кюстендил.

Описание на съществуващото депо

Депонирането на твърдите битови отпадъци, производствените с неопасен характер и неопасните болнични отпадъци се извършва на площадка в местността „Гладни рид”, землището на с. Радловци, намираща се на 5 км северозападно от гр. Кюстендил. Община Кюстендил разполага с План за привеждане в съответствие с нормативните изисквания на Наредба № 8 на депото за отпадъци в с. Радловци, от април

2005 година, както и с Аварийен план на Депо за отпадъци – Община Кюстендил. Двата документа са своевременно представени и утвърдени от РИОСВ - София.

Има изготвен план за привеждане на депото в съответствие с нормативните изисквания и аварийен план.

Сметището за отпадъци край с. Радловци се стопанисва от ОП „Чистота”, съгласно сключен договор. Експлоатира се от 1968 г. и е с площ 41,220 дка, като действително заетата площ е около 90 дка. Освен общинска земя, сметището е засегнало и голяма площ от частни земеделски имоти. Сметището е с две тераси, едната от които изцяло запрястена.

По изключение, с цел запрястване и подравняване, на депото се допуска депонирането на строителни отпадъци, земни маси и инертни материали. На депото не се допуска депонирането на опасни отпадъци, отпадъци с неустановен произход и загробването на животински трупове и отпадъци.

Сметището не отговаря на изискванията на нормативната уредба, но към момента вече е частично оградено. Има поставена бариера, входящ контрол и денонощна охрана. До сметището има асфалтов път. Същият е в добро състояние. По пътя има поставени табели и знаци. В близост до сметището от двете страни на пътя незаконно се разтоварват отпадъци, които се почистват редовно от фирмата поддържаща депото. В района на депото не се извършва мониторинг на подземните води и въздуха.

Освен сметището край с. Радловци няма друго регламентирано сметище на територията на общината. Има изготвен план за привеждане на депото в съответствие с нормативните изисквания и аварийен план.

Във всяко населено място към общината има нерегламентирани сметища, които се използват при препълване на съдовете за смет и се почистват от ОП „Чистота” при подаване на заявление от съответния кмет или кметски наместник.

Община Кюстендил е една от общините-членове на Сдружение „Рила Еко”, които участват в реализирането на инвестиционното намерение за изграждане на Регионален център за третиране на неопасни отпадъци на територията на Община Дупница. Направени са прединвестиционните проучвания. Изготвен е Доклад за ОВОС, който е внесен в Община Кюстендил за разглеждане, запознаване на потенциално засегнатото население и провеждане на среща за обществено обсъждане.

Предвижда се на територията на Община Кюстендил да бъде изградена претоварна площадка със сепарираща и компостираща инсталация. Не се предвижда задържането на отпадък на площадката. След сепарирането, не използваемата част от отпадъка се уплътня

и посредством контейнери се извозва до Регионалния център за третиране на неопасни отпадъци Дупница.

Поради отпадането на проекта за Регионално депо на територията на Община Кочериново и забавянето напри вземането на алтернативно решение, община Кюстендил търси и други пътища за трайно решаване на проблема с битовите отпадъци. Сега съществуващото сметище следва да бъде детайлно проучено и да се изработи проект за рекултивация на нарушените терени.

Опасни отпадъци

Опасните отпадъци се третират, съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове.

Предприети са конкретни действия, съгласно специализираните наредби, както следва:

- ❖ Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори /Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г., попр. ДВ. бр.6 от 22 Януари 2013г./

По силата на чл. 27 от Наредбата Кметът на общината организира дейностите по разделно събиране на портативни и автомобилни НУБА и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на НУБА, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на портативни и автомобилни НУБА; организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на портативни и автомобилни НУБА по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО, като сключва договори със:

- организации по оползотворяване на НУБА, притежаващи разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО, и/или
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II от ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на НУБА на територията на съответната община и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС.

- ❖ Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти /Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г./

Съгласно чл. 39 от Наредбата Кметът на общината определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на отработените масла; съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване или обезвреждане.

Кметът на общината извършва дейностите по ал. 1 в следните случаи:

- когато местата за смяна на отработени моторни масла са разположени върху общински имот, и

- когато има сключен договор за извършване на дейностите по събиране на отработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане със:

- организация по оползотворяване на отработени масла;
- лица, които пускат на пазара масла и изпълняват задълженията си индивидуално;
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, регенериране и/или оползотворяване на отработени масла, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС.

❖ Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства / Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013г./

Съгласно чл.16 от Наредбата Кметът на общината определя местата по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО на територията на общината за предаване на ИУМПС в съответствие с програмата по чл. 52, ал. 1 от ЗУО; организира дейностите по събирането на ИУМПС по чл. 143, ал. 7 и 8 ЗДП и предаването им в центрове за разкомплектуване, за което уведомява звеното "Пътна полиция" при Столичната дирекция на вътрешните работи или областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.

Кметът на общината извършва дейностите по ал. 1, като сключва договор със:

- организации по оползотворяване на ИУМПС;
- лица, които изпълняват задълженията си индивидуално.

В съответствие с разпоредбите на чл.29 от Наредбата за обществения ред на територията на община Кюстендил, със Заповед на кмета на Община Кюстендил № 343/25.04.2006 г., всички собственици на излезли от употреба моторни превозни средства паркирани върху терени общинска собственост, са задължени да предадат притежаваните от тях ИУМПС в център за разкомплектоване или да бъдат паркирани върху имот – частна собственост. Върху всички излезли от употреба МПС-та и такива свалени от отчетите на КАТ бяха залепени стикери със задълженията и правата на собствениците, както и пунктовете за разкомплектоване, притежаващи разрешителни за дейности с отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства.

В резултат от проведената кампания над 85 % от излезлите от употреба ИУМПС, разположени върху терени общинска собственост бяха предадени на центровете за разкомплектоване. Предвижда се контролът по изпълнението на заповедта да продължи.

❖ Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване / Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г., попр. ДВ. бр.5 от 18 Януари 2013г./

Съгласно чл. 25 от Наредбата Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, в т. ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на ИУЕЕО; организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на ИУЕЕО по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО, като сключва договори със:

- организации по оползотворяване на ИУЕЕО, и/или
- лица, които изпълняват задълженията си индивидуално, и/или
- други лица, притежаващи документ по чл. 35 ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община.

Предстои сключване на договори с организации по оползотворяване и фирми имащи разрешително за дейности с масово разпространени и опасни отпадъци, след което ще се определят и оповестят по подходящ начин местата и пунктовете за предаване на ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС и местата за смяна и предаване на отработени масла.

- ❖ Сериозен проблем за Община Кюстендил представляват 136 тона негодни за употреба пестициди.

Всички негодни за употреба пестициди са събрани в общ за общината склад, находящ се в махала „Коилица”, землище на с. Драговищица. Предприето е преупаковане на пестицидите и укрепване на склада със средства, отпуснати от МОСВ, което е временно решение. Към момента се разработва проект за обезвреждането им посредством „Б-Б кубове”. Информация за състояние на склада за негодни за употреба пестициди е дадена в

Приложение № 8.

По отношение на опасните отпадъци липсва информация за вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда, с което да се постигне издигане на културата на населението при боравенето с тези отпадъци. Съществува практика на смесване на опасните отпадъци с други отпадъци, вкл. и тяхното съвместно депониране на сметището.

- *Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината, извън площадките на предприятията - местонахождение, площ, вид отпадък, рискове за човешкото здраве и околната среда*

С оглед ликвидиране на порочната практика в много села да се изхвърлят отпадъци неорганизирано и на неразрешени места, като входните пътни артерии на населеното място или в реките и деретата, се провеждат регулярни комисии за установяване броя и площта на незаконните сметища, тяхното почистване и последващ мониторинг.

Със Заповеди на кмета на община Кюстендил всички кметове и кметски наместници на населени места са упълномощени по смисъла на Закона за управление на отпадъците за длъжностни лица, със следните функции:

- ⇒ Контролиране на дейностите, свързани с образуване, събиране, съхранение, превоз и обезвреждане на битови и строителни отпадъци на територията на съответните населени места
- ⇒ Установяване на нарушения по ЗУО и съставяне на актове по реда на Закона за административните нарушения и наказания

Относителният брой, съгласно проверките и протоколите на незаконните сметища около селата все още е сравнително голям, но с тенденция за ограничаване и ликвидирането им, съгласно изискванията на нормативната уредба по околна среда.

След влизане на заповедите в сила е започнало основно почистване на нерегламентираните сметища на територията на всички населени места в община Кюстендил. Събраните количества отпадъци са депонирани на общинското сметище. На почистените терени са поставени предупредителни табели.

На територията на населените места към община Кюстендил, включени в системата на организираното сметосъбиране и сметоизвозване, съществуват нерегламентирани сметища със показани по-долу площи и местонахождения (Таблица 1.2.3.8.).

Таблица 1.2.3.8.

Площ и местонахождение на нерегламентирани сметища

Площ	Населено място
5 дка	гр. Кюстендил
2 дка	с. Слокощица
3 дка	с. Стенско
0.5 дка	с. Граница
1.5 дка	с. Горна Гращица, с. Коняво
2 дка	с. Таваличево,
1.5 дка	с. Горановци, с. Долна Гращица, с. Жабокрът, с. Гърляно, с. Копиловци
2 дка	с. Берсин, с. Катрище, с. Мазарачево,

За периода **01.03.2013 г. - 31.07.2013 г.**, бяха почиствени основно незаконните сметища във всички села, включени в системата на организирано сметосъбиране. През 2013 година бяха почиствени и сметищата в селата, невключени в организираното сметосъбиране и сметоизвозване.

Приемането на почистените терени се извършва с протокол, подписан от кмета или кметския наместник от една страна, и служителите на ОП „Чистота” от друга. След подписването на протокола, съгласно заповедите на кмета и дадените писмени указания, кметовете и кметските наместници са лицата отговорни за опазване на чистотата на населените места и провеждането на последващ мониторинг на санираните депа.

Предвижда се незаконните сметища да бъдат почиствани всеки месец. Натрупаните отпадъци ще се депонират на депото за твърди битови отпадъци в м.„Гладни рид”, землище на с. Радловци.

Местата, на които се образуват незаконните сметища са обозначени с табели, забраняващи изхвърлянето на отпадъци. В някои села са и оградени по подходящ начин.

- *Предприятия за събиране на вторични суровини*

Въз основа на сключен през 2009 година договор между Община Кюстендил и ЕКОПАК АД, разделното събиране, транспортирането, съхранението, сортирането и оползотворяването на отпадъци от опаковки, образувани от домакинства, административни учреждения, училища, туристически, търговски и други обекти на територията на Община Кюстендил се извършва от ЕКОПАК АД.

Към настоящия момент на територията на града са разположени 90 комплекта съдове за разделно събиране – съответно за хартия, стъкло и пластмаси. На всяка площадка е разположена и една кофа за смет тип “Бобър” за смесени битови отпадъци.

Площадките са разположени по начин, осигуряващ максимално удобство за използването им от гражданите. В непосредствена близост до всички училища и някои детски градини също са ситиуирани съдове за разделно събиране, а в самите сгради на учебните заведения са монтирани кошчета за разделно събиране. Проведоха се лекции и беседи с деца от различни възрасти за ползите от разделното събиране и положителното му въздействие върху околната среда като цяло.

През четирите години на сътрудничество с ЕКОПАК част от контейнерите за разделно събиране бяха унищожени. Същите са подменени с нови.

Основните цели заложи в Програмата за разделно събиране на отпадъци от опаковки са опазване и защита на околната среда; оптимално и екологосъобразно събиране, транспортиране и предаване за оползотворяване на отпадъци от опаковки; по-пълно ангажиране на обществеността; събиране на реални данни за образуваните отпадъци от опаковки.

Основният проблем, който среща общинското ръководство по отношение на разделното събиране, са клошарите които събират от съдовете разделно събрания отпадък и го предават на фирми, изкупуващи вторични суровини.

В Таблица 3.3. са посочени дружествата, приемащи рециклируеми отпадъци и имащи съответното разрешително съгласно ЗУО към момента на актуализиране на програмата.

Таблица 3.3.

Дружества, приемащи рециклируеми отпадъци

Фирма	Населено място	Вид отпадък
“Феникс Еко МС” ЕООД	Пунктове: с. Скриняно, УПИ I, кв.3	- хартия; картон;пластмасови опакровки, стъклени опакровки; композитни опакровки, текстил
“КОМСТ” ООД	гр. Кюстендил – ул. “Индустрална”	- черни и цветни метали
„Роб Дис” ЕООД	гр. Кюстендил, ул.”К.Николов”	- черни и цветни метали
„ Унитрейд 2011”	гр.Кюстендил, ул.”Цар Освободител” №342	- черни и цветни метали
“Ровотел Стийл”	гр.Кюстендил, ул.”Оборище” №9	- черни и цветни метали

В общия поток отпадъци отиващи на сметицето за депониране все още попадат и рециклируеми отпадъци, макар техния дял да е чувствително намален.

- *Чистота на територията на населените места и местата за отдих извън населените места - състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места*

С Наредбата за общественя ред на територията на община Кюстендил са уредени условията и реда за опазване и поддържане чистотата на обществените места, задълженията и правата на гражданите и общинската администрация, с оглед осигуряване на здравословна жизнена среда.

Учрежденията, обществените организации, държавните, общинските или частни фирми, домсъветите на етажните собственици и гражданите имат задължения по отношение опазване на околната среда, за ежедневно почистване и поддържане чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

Специализираното общинско предприятие „Чистота” извършва дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и улично почистване.

Съгласно решение на Общинския Съвет, сметоизвозването в град Кюстендил следва да се извършва ежедневно за централната градска част, ежеседмично за останалата част от града и ежемесечно за селата.

Използваните съдове за сметосъбиране са: контейнери с вместимост 4 куб.м (/в крайни квартали и недостъпни райони на града и в селата), кофи за смет тип “Бобър” с вместимост 1.1 куб.м. (в селата), кофи за смет тип “МЕВА” с вместимост 110 л. (в селата и в град Кюстендил).

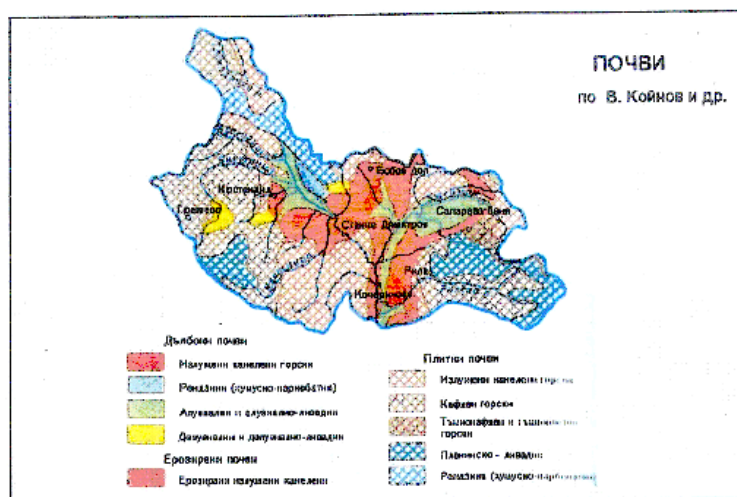
Местата за отдых извън населените места се намират предимно в Осоговската планина. Изградени са няколко заслона, покрити барбекюта, чешми, множество места за палене на огън, декоративни огнища и други.

Съоръженията се поддържат и почистват от ДЛС “Осогово”. Сметосъбирането и почистването е с достатъчна честота, за да не се задържат отпадъци.

Друго любимо място за разходка и отдых на жителите и гостите на Кюстендил е лесопарк “Хисарлъка”, намиращ се над града. Лесопарка се стопанисва от община Кюстендил и се почиства от ОП “Чистота” при напълване на съдовете за смет, или при подаване на сигнали от охраната на парка за локално замърсяване.

1.2.4. Почви и нарушени терени

Основни почвени типове за общината са канелените горски и кафявите горски почви (Фиг.1.2.4.) с тяхните разновидности, а от азоналните почвени типове с най-голямо разпространение и значение са алувиално-ливадните и делувиално-ливадните почви, благоприятстващи отглеждането на овощни и зърнени култури и зеленчуци. Срещат се, макар и на отделни и малки петна, още смолници, хумусно-карбонатни почви (рендзини) и планинско-ливадни почви.

Фиг.1.2.4. Почви

- *Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители*

На територията на община Кюстендил няма замърсени почви с тежки метали и нефтопродукти. В съответствие със ЗООС Министърът на околната среда и водите утвърждава мрежа за почвен мониторинг. Показателите за изпитване са: рН; тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий и арсен; органичен въглерод; общ азот и фосфор.

Превишаване на ПДК в почвите на територията на община Кюстендил не е установено.

За предотвратяване змърсяването на земите с пестициди общината е предприела необходимите мерки, като всички негодни за употреба пестициди са събрани в склад, и е предприето преупаковане на пестицидите и укрепване на склада. Разработва се проект за обезвреждането им посредством “Б-Б кубове”.

- *Заблатени почви*

На територията на община Кюстендил няма терени с наличие на заблатени почви.

- *Ерозирали почви*

Геоложкият строеж на Кюстендилската котловина и склоновете на оградните планини носят рискове от свлачища, срутища, поройни речни разливи.

Особеностите на района не благоприятстват ветрова ерозия. Наклоните на терените, интензивността на валежите, както и почвените условия, са част от факторите, които определят интензивността на ерозията. Скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка, като незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси, в сравнение с почви под горска покривка. Естествената ерозия се ускорява под влияние на човешката дейност.

На територията на община Кюстендил няма силно ерозирали терени.

- *Физически нарушени почви; нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи и др.*

На територията на общината се извършва геолого-проучвателна, минно-добивна и преработвателна дейност, на следните обекти:

- Открит рудник за кафяви въглища “Катрище” - в Катрищенския въглищен басейн се добиват лигнитни въглища;
- Осоговски руден район - полиметални руди;
- Конявска планина – варовик;
- планина Осогово – гранит, оловно-цинкови руди;
- с. Драговищица – глини;

- коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други - инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

Като проблемни в екологично отношение в обхвата на общината могат да бъдат определени следните територии:

- Каменичката котловина и горното течение на р. Бистрица - район, подложен в миналото на въздействието на дейността на бившия МОК на “Осогово” ЕАД /в несъстоятелност/ – свързано с дейностите по ликвидацията на минно-добивните обекти и рекултивация на депата за технологичен отпадък - хвостохранилища в с. Гюешево и с. Преколница.
- Поречието на р. Струма – установени са опити за незаконно изземване на баластра, което води до понижаване нивото на подпочвените води.
- Нерегламентиран добив на разсипно злато, водещ до нарушаване на ландшафта и унищожаване на крайречната растителност.

1.2.5. Защитени територии и биоразнообразие

- *Гори - състояние, видово разнообразие, собственост, използване*

Таблица 1.2.5.

Територия на Община Кюстендил по фондове, в дка

№	Населено място	ЕКАТТЕ	Обща площ	За нуждите на селското стопанство	За нуждите на горското стопанство	Населени места	Водни течения и водни площи	За нуждите на транспорта
1.	с. Багрени	02138	8465.705	7092.664	-	654.090	663.487	55.464
2.	с. Берсин	03962	10736.295	8751.680	1151.380	342.059	361.240	129.936
3.	с. Бобешино	04491	14629.994	5084.016	9217.464	71.175	190.246	67.093
4.	с. Блатец	04323	7669.421	4459.693	2998.638	150.740	-	60.404
5.	с. Богослов	04796	30738.727	9047.869	20713.270	400.113	398.927	178.548
6.	с. Буново	07048	20148.223	12078.582	7915.176	79.362	41.501	33.602
7.	с. Гирчеви	14917	2547.793	2039.456	-	-	487.506	20.831
8.	с. Горановци	16026	20494.428	9911.622	9968.113	241.287	269.763	103.643
9.	с. Горна Брестница	16141	7562.763	3495.826	3920.705	112.009	-	34.223
10.	с. Горна Гращица	16198	12055.580	10732.254	461.812	576.108	227.524	57.882
11.	с. Горно Уйно	16995	27095.699	5865.671	21002.586	28.918	98.612	99.912
12.	с. Граница	17751	14680.742	9784.932	4023.142	711.405	45.119	116.144
13.	с.Грамаждано	17680	6753.522	2824.407	3521.813	324.149	42.432	40.721
14.	с. Гурбановци	18112	5934.065	2880.063	2998.959	20.137		34.906
15.	с. Гърляно	18352	12253.696	4621.704	7140.708	409.605	9.467	72.212
16.	с. Гърбино	18318	16009.247	5700.965	10022.333	169.389	40.262	76.298
17.	с. Гюешево	18455	16969.889	7829.140	8554.431	176.122	0.667	190.655
18.	с. Дворище	20208	5644.687	4618.186	823.226	118.095	51.540	33.640
19.	с. Дождевица	21782	8825.801	2485.614	6221.554	118.663	-	-
20.	с. Долна Гращица	22071	5043.285	4430.039	19.336	202.346	384.329	7.235
21.	с. Долно село	22811	21619.755	10214.744	10173.221	673.998	415.168	142.624
22.	с. Долно Уйно	22862	10394.244	2811.371	7316.741	1.875	186.051	78.051
23.	с. Драговищица	23282	22962.419	16447.280	4728.829	880.861	702.850	202.599
24.	с. Жабокрът	29026	3920.173	3343.151	-	370.128	198.435	8.459

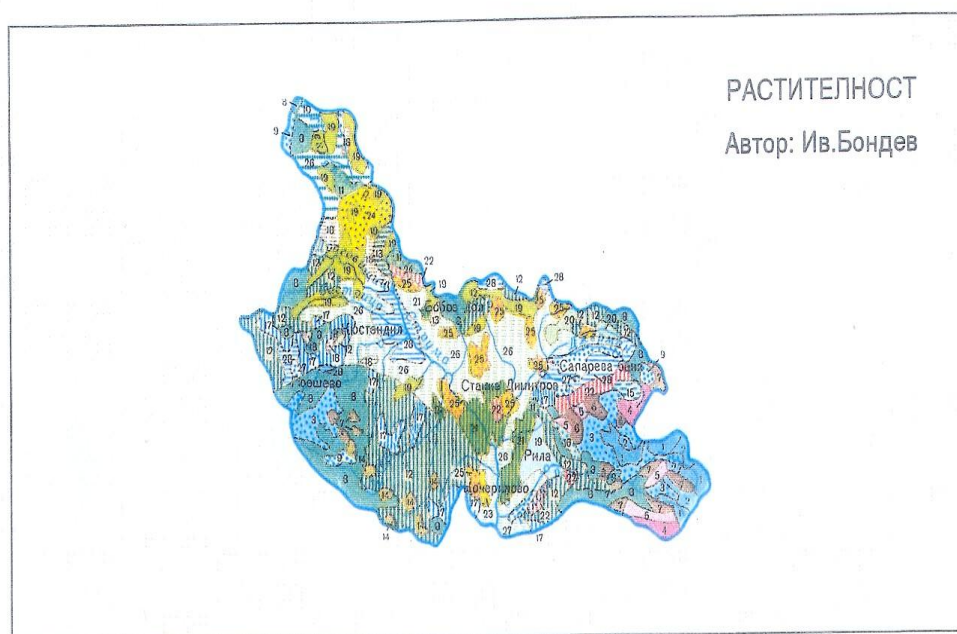
25.	с. Жеравино	29266	6009.996	2880.671	3123.537	5.788	-	-
26.	с. Жилени	29386	25695.358	12 752.027	11940.698	785.182	117.128	100.323
27.	с. Ивановци	32144	14841.192	7632.690	7149.349	-	33.593	25.560
28.	с. Каменичка Скавица	35835	25119.218	16620.402	8153.515	189.073	39.001	117.227
29.	с. Катрище	36659	12086.929	10782.430	674.375	341.256	238.939	49.929
30.	с. Коняво	38432	12766.386	9936.397	1144.103	622.984	786.286	202.379
31.	с. Копиловци	38474	3758.005	2308.253	402.456	426.525	422.488	193.487
32.	с. Коприва	38515	9502.740	3003.424	6497.380	1936	-	-
33.	с. Кутугерци	40765	12175.999	3899.999	8102.498	0.538	40.124	132.840
34.	с. Кършалево	40991	6331.182	2460.334	3736.446	-	91.597	42805
35.	с. Лелинци	43267	5691.206	2847.921	2642.430	124.384	50.813	25.658
36.	с. Леска	43373	8059.422	3445.476	4544.406	-	69.540	-
37.	с. Лисец	43815	7300.479	2471.422	4700.253	99.781	9.259	19.764
38.	с. Лозно	44183	11538.747	6510.890	3675.664	831.164	180.325	340.704
39.	с. Ломница	44255	13344.683	5599.422	7631.992	6.286	48.237	58.746
40.	с. Мазарачево	46108	18305.250	9237.027	8274.977	300.691	223.051	269.504
41.	с. Вратца	48355	17874.603	7732.778	9786.767	213.785	43.108	98.165
42.	с. Николичевци	52400	5715.345	4545.470	366.332	363.776	272.543	167.224
43.	с. Нов чифлик	52026	2952.547	2447.815	54.650	176.170	258.441	15.471
44.	с. Ново село	52194	33564.414	5071.002	28236.868	25.971	48.134	182.439
45.	с. Полетинци	57188	10033.768	4828.883	5116.579	12.099	6.154	70.053
46.	с. Полска Скавица	57319	33706.771	14615.163	18507.984	14.452	251.027	165.839
47.	с. Преколица	58129	25669.849	14469.449	9461.356	291.639	1188.487	258.909
48.	с. Пиперков чифлик	56378	3550.981	3034.334	-	427.574	56.601	32.472
49.	с. Радловици	61457	11304.367	7061.863	3724.777	365.618	27.355	124.754
50.	с. Раждавица	63536	15310.283	8544.486	5179.576	489.382	946.372	150.467
51.	с. Раненци	62181	37463.695	24651.311	11863.241	744.653	39.788	164.702
52.	с. Режинци	62428	3942.760	1401.841	2458.906	28.091	52.451	1.471
53.	с. Ръсово	63608	9423.214	4680.024	4073.863	372.619	114.347	182.361
54.	с. Савойски	65047	18087.533	2959.569	14940.178	37.596	66.399	83.791
55.	с. Сажденик	65142	31418.142	13994.894	17321.308	4.544	47.524	45.878
56.	с. Скриняно	66891	7091.236	6210.957	-	553.142	269.898	41687
57.	с. Слокошица	67461	14966.071	7058.060	6453.508	761.815	449.759	240.717
58.	с. Соголяно	67790	15101.257	12654.561	1299.717	648.527	329.507	168.945
59.	с. Стенско	69167	6378.917	5703.636	127.448	231.990	261.597	54.246
60.	с. Таваличево	72045	25485.341	15642.892	9156.457	514.908	77.126	93.178
61.	с. Търсино	73750	4099.889	2286.350	1685.427	66.142	31.610	30.360
62.	с. Търновлаг	73691	2876.600	2322.919	-	226.097	273.479	54.105
63.	с. Церовица	78447	9548.026	3879.136	5334.157	127.645	75.012	126.076
64.	с. Црешнево	78543	-	-	-	-	-	-
65.	Цървена ябълка	78598	23055.865	9865.818	13162.423	8.000	19.624	-
66.	с. Цървендол	78608	4011.583	1104.981	2775.475	-	31.127	-
67.	с. Цървеняно	78611	29755.103	16052.521	13492.897	52.078	3.229	154.378
68.	с. Чудинци	81606	9822.327	4157.223	5546.400	111.437	-	7.267
69.	с. Шипочано	83257	7832.189	6218.772	1300.772	255.321	26.066	31.486
70.	с. Шишковци	83354	6711.864	-	475.847	472.970	-	105.626
71.	с. Ябълково	87062	2468.927	1773.568	-	460.717	178.816	55.826

- ❖ с. Гюешево – 218.848 дка – терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Полска Скавица – 152.306 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Сажденик – 3.991 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Скриняно – 15.552 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми
- ❖ с. Стенско – 0.780 дка - терени предназначени за добив на полезни изкопаеми

В община Кюстендил преобладават широколистните, ксеротермни дъбови гори. За високопланинския горски пояс са характерни иглолистните гори. Голяма част от горите са превърнати в обработваеми земи.

На територията на общината са поставени под защита на закона общо 12 вековни дървета в землищата на селата Драговищица, Котугерци, Савойски, Таваличево и Слокощица.

На фиг.1.2.5.1. е дадена карта с разпределението на растителността в района на община Кюстендил

Фиг.1.2.5.1. Растителност

Алпийски тревен пояс

(1) Ацидофилни психофитни тревни формации

Субалпийски храстов пояс

Коренна растителност

(2) Клек

Производна растителност

(3) Психрофитни и мезофитни храстови, храстчеви и тревни формации

Горен планински пояс

(4) Смърч

(5) Ела

(6) Бяла мура

(7) Бял бор

(8) Бук

Производна растителност

(9) Храстови и тревни формации

(10) Ниви на мястото на гори от бук, бял бор и смърч

Долен планински пояс

Коренна растителност

(11) Мизийски бук

(12) Горун и горун с обикновен и келяв габър

(13) Воден габър

(14) Черен бор

Производна растителност

(15) Леска

(16) Тревни ксеромезофитни формации

(17) Ниви на мястото на гори от мизийски бук, габър, горун и черен бор

(18) Изкуствени насаждения от черен бор

Пояс на хълмистите равнини и полите на планините

Коренна растителност

(19) Цер и цер с благуна с граница и келяв габър

(20) Благуна

(21) Граница и виргилиев дъб често с келяв габър

Производна растителност

(22) Келяв габър

(23) Червена хвойна

(24) Храстови и тревни степни формации

(25) Ксеротермни тревни формации

(26) Ниви на мястото на гори цер, благуна, граница

Пояс на низините

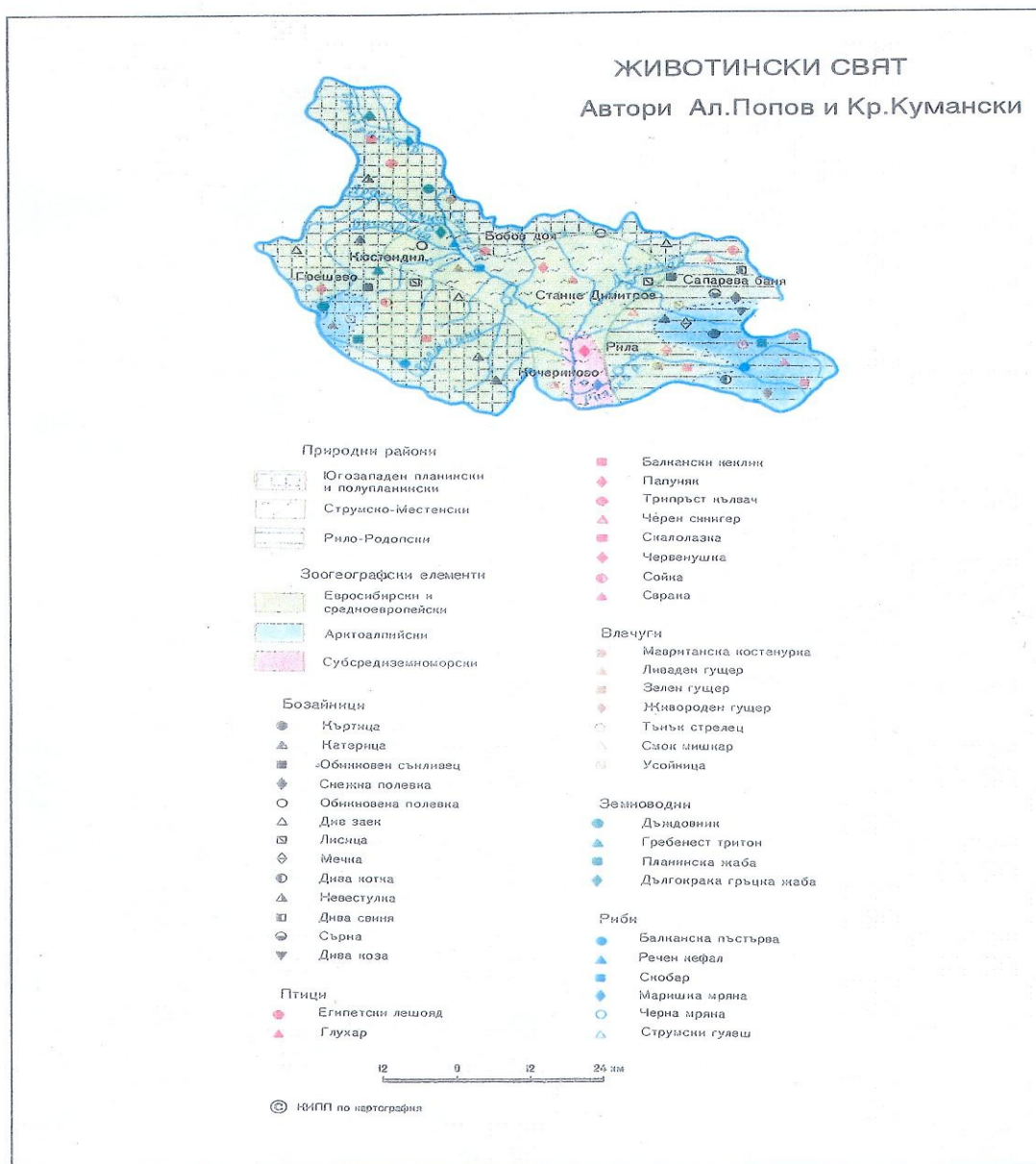
Производна растителност

(27) Мезофитни тревни формации

(28) Ниви на мястото на гори от дръжкоцветен дъб, бряст и др.

- *Защитени видове растения и животни*

Растителният и животинският свят притежават характерните особености за географския район, като в по-ниските райони се срещат и субмедитерански растителни видове, характерни за южните области. На територията на общината е най-северният "оазис", до който достига благотворното влияние на Средиземно море. На фиг. 1.2.5.2. е дадена карта с разпространението на животинските видове на територията на община Кюстендил.

Фиг.1.2.5.2. Животински свят

Животинският свят се характеризира с наличието на бозайници с основни представители див заек, невестулка и къртица, от птиците - папуняк и земноводни.

В границата на общината са открити екземпляри от следните защитени растения, вписани в „Червената книга на България”: Венерин косъм, Етненска тлъстига, Велиновскиев дебелец, Едроцветно секирче, Планински явор, Стройна теменуга, Панчичева пищялка, Планинска самодивска трева, Мечо грозде, Променливоцветна камбанка; Мека меча пита, Шарпланински ранилист, Венерова симфиандра, Панчичев спореж, Западно подрумиче.

Като чувствителни могат да се определят екосистемите подложени на силно антропогенно въздействие в района на гр. Кюстендил, района около хвостохранилищата в Осогово и Каменица, както и района на открития рудник за кафяви въглища “Катрище”.

- *Видове, обект на ловен туризъм*

На територията на общината се ловуват предимно следните видове хищни животни:

- дива свиня – разпространена е предимно в Осоговската планина, но се наблюдава и в полупланинските райони;
- заек – разпространен е повсеместно;
- сърна – среща се в планинските и полупланински района на територията на цялата община;
- вълк – Осоговска планина, Краище;
- чакал – наблюдавани са отделни животни в Конявската планина;
- лисица – разпространена е повсеместно.

Хищниците се ловуват целогодишно. Обект на ловен туризъм са и следните видове птици:

- кеклик – среща се в полупланинските райони на Конявската планина;
 - пъдпъдък – среща се в полетата, стърнища, изоставени ниви и други подобни;
 - яребица – поля, равнинни терени, изоставени ниви;
 - гривяк, гургулица – срещат се в откъслечни горички в равнините, планинските и полупланински райони;
 - водоплаващи птици – предимно различни видове патици – след миграцията обитават водоемите на територията на общината – предимно р. Струма и язовир “Дренов дол”;
 - малки бекасини – предимно около водоемите;
 - гъски – по време на миграцията се срещат около водоемите и житните ниви.
- *Билки с търговско значение, находища, използване*

- ✓ див чесън /левурда/, находища: землищата на селата Грамаждано, Жилени, Вратца, Гърляно;
- ✓ синя хвойна, находища: землищата на селата Раненци, Гюешево, Каменичка Скавица;
- ✓ жълт кантарион, находища: с. Раненци, с. Ръсово, с. Преколница;
- ✓ червен кантарион – с. Богослов;
- ✓ обикновен риган – с. Богослов, с. Слокощица, с. Сажденик, с. Червена ябълка, с. Церовица;
- ✓ бял равнец – разпространен е повсеместно в големи количества;
- ✓ еньовче – с. Радловци, с. Лозно, с. Драговищица;
- ✓ шипка плод – повсеместно разпространение;
- ✓ сапуниче – с. Богослов, с. Жилени, с. Горна Брестница, с. Вратца, с. Ръсово;
- ✓ миши уши – в горските и полугорски райони;
- ✓ кръвен здравец – с. Мазарачево, с. Ръсово, с. Блатец, с. Лисец;
- ✓ бърз и липа – разпространени са повсеместно и имат голямо търговско значение.

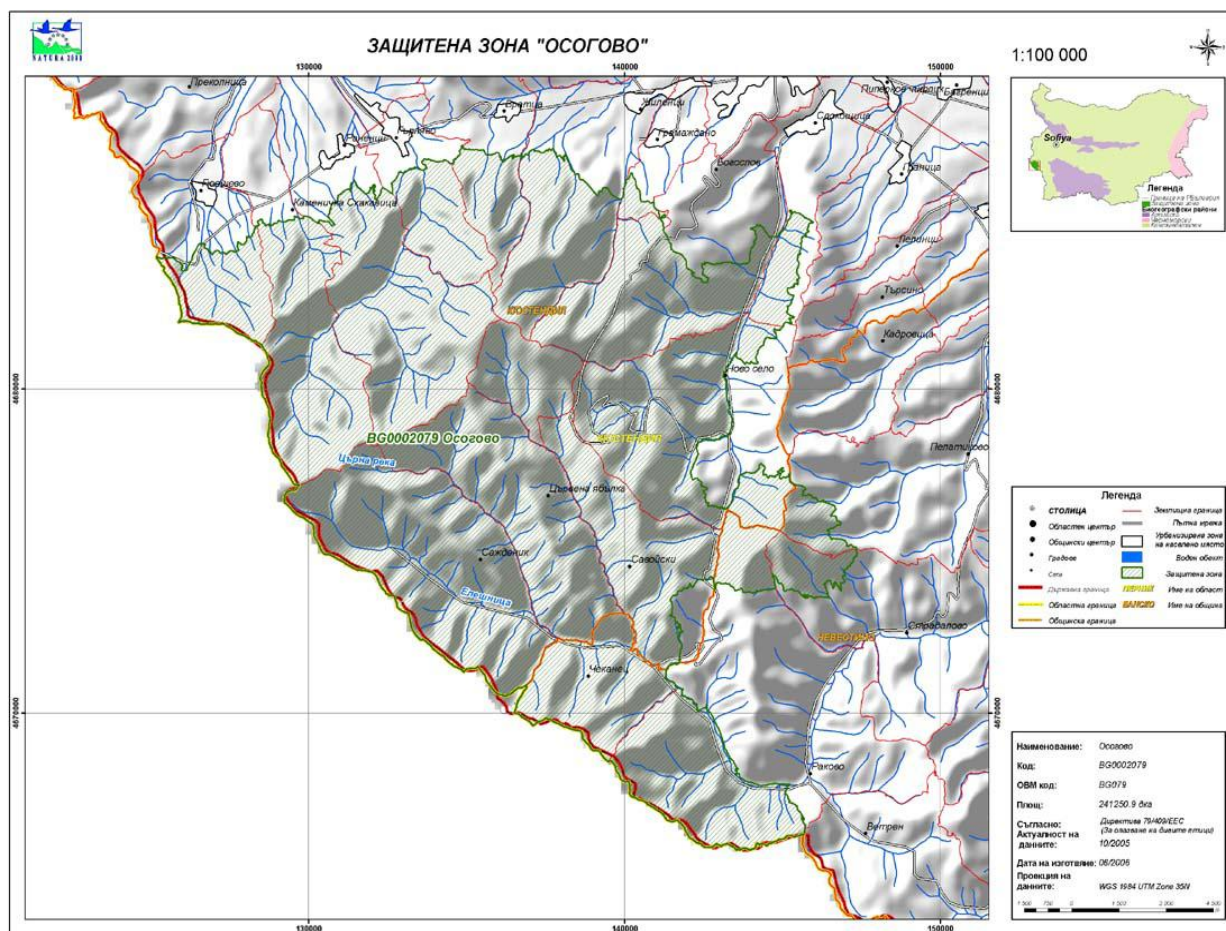
- *Защитени територии*

На територията на общината се намират следните защитени природни обекти:

❖ **Защитена зона за опазване на дивите птици BG 0002079 “Осогово”**

Защитената зона има обща площ 24125.09 ha и се намира в землищата на с. Богослов, с. Вратца, с. Грамаждано, с. Гърляно, с. Гюешево, с. Жилени, с. Каменичка Скавица, с. Ново село, с. Преколница, с. Раненци, с. Савойски, с. Сажденик, с. Раненци, с. Червена ябълка (Фиг.1.2.5.3.).

Защитената зона има за цел опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене и миграция за постигане на техния благоприятен природозащитен статус: бял щъркел /*Ciconia ciconia*/, осояд /*Pernis apivorus*/, белоопашат мишелов /*Buteo rufinus*/, скален орел /*Aquila chrysaetos*/, сокол скитник /*Falco peregrinus*/, планински кеклик /*Alectoris graeca*/, бухал /*Bubo bubo*/, козодой /*Caprimulgus europaeus*/, сив кълвач /*Picus canus*/, черен кълвач /*Dryocopus martius*/, сирийски пъстър кълвач /*Dendrocopos syriacus*/, горска чучулига /*Lullula arborea*/, ястребогушо коприварче /*Sylvia nisoria*/, червеногърба сврачка /*Lanius collurio*/.

Фиг.1.2.5.3. Защитена зона „Осогово”

Защитена зона “Осоговска планина”

Защитена зона за опазване на местообитанията по Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна „Осоговска планина” (код BG 0001011), се намира в Осоговската планина и обхваща землища на населени места включени в състава на общините Кюстендил и Невестино. Площта на защитената зона е 345.132,45 дка. Максималната надморска височина на зоната е 2223 м, минималната надморска височина е 437 м, а средната 1304 м. Зоната е одобрена с Решение на Министрески съвет №661 от 16 октомври 2007 година. Защитена зона обхваща землищата на следните села - Богослов, Вратца, Грамаждано, Гърляно, Гюешево, Жилenci, Каменичка Скакавица, Ново село, Раненци, Савойски, Сажденик, Слокощица, Цървена ябълка – разположени на територията на Община Кюстендил. От населените места на територията на Община Невестино в защитената зона са включени землищата на селата - Ваксево, Ветрен, Длъхчево-Сабляр, Друмохар, Еремия, Илия, Пелатиково, Раково, Рашка Гращица, Смоличано, Страдалово, Тишаново, Църварица, Чеканец, Четирци.

Целите на опазване на защитена зона „Осоговска планина” са:

1. Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет и опазване в рамките на защитената зона.
2. Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановаване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона

Предмет на опазване на защитена зона са следните природни местообитания:

- 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества
- 5210 Храсталаци с хвойна
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*
- 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества
- 6210 * Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)
- 6230 Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините
- 62A0* Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества
- 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
- 6520 Планински сенокосни ливади
- 7140 Преходни блатата и плаващи подвижни торфища
- 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс
- 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*
- 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*
- 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*
- 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*)
- 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*
- 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове
- 91AA * Източни гори от космат дъб
- 91BA Мизийски гори от обикновена ела
- 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори
- 91W0 Мизийски букови гори
- 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)
- 9530 *Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор

Предмет на опазване на зоната са и следните видове животни:

Бозайници: Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*); Европейски вълк (*Canis lupus*); Видра (*Lutra lutra*); Рис (*Lynx lynx*); Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*); Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*); Остроух нощник (*Myotis blythii*); Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*); Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*); Голям нощник (*Myotis myotis*); Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*); Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*); Кафява мечка (*Ursus arctos*); Пъстър пор (*Vormela peregusna peregusna*)

Земноводни и влечуги: Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*); Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*); Шипобедрена костенурка (*Testudo greca*); Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*); Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*)

Риби: Маришка мряна (*Barbus prebejus*); Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*)

Безгръбначни: Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*); Полиоматус (*Polyommatus eroides*); Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*) Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*) Буков сечко (*Morimus funereus*); Осмодерма (*Osmoderma eremita*); Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)

❖ Резерват “Църна река”

Намира се в землището на с. Сажденик върху площ от 258,3 ха, от тях 85,2 ха горски фонд и 173,1 ха земеделски фонд.

❖ Природна забележителност “Скакавишки водопад”

Намира се в землището на с. Полска Скакавица на територия от 0,1 ха земеделски фонд.

❖ Природна забележителност “Ючбунар-група секвой”

Намира се в землището на с. Богослов и обхваща територия от 0,2 ха горски фонд.

❖ Природна забележителност “Вековна букова гора”

Намира се в землището на с. Граница, до манастира “Свети Лука” и обхваща залесена площ от 1,2 ха.

1.2.6. Шум

На настоящия етап не се идентифицирани източници на промишлен шум и вредни емисии, които да са сериозен проблем за община Кюстендил.

Промислените източници, разположени на територията на община Кюстендил, не са включени в утвърдения от МОСВ списък за контрол на шумови нива, поради което няма данни от проведени измервания на шума.

В РИОСВ - Перник няма постъпили жалби и сигнали относно превишаване на шумовото ниво от дейността на промишлени източници на територията на община Кюстендил.

1.2.7. Зелени площи в населените места

- Зелени площи в населените места - кв.м. на жител; видове растителност и състояние; поддържани или изоставени са; проблеми; за по-големите населени места - разпределение по квартали; налични площи, определени по устройствените планове за зелени площи;

На територията на град Кюстендил има около 600 дка зелени площи, т.е на човек от населението на града се падат по около 11 кв.м. Освен това има съществуващи 12 дка розариуми, 2 дка цветни петна, 1900 м жив плет.

Като цяло зелената система се намира в добро състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения. Предвижда се потенциално опасните, сухи и стари тополи покрай река Банщица /минаваща през центъра по дължината на града/ да бъдат изсечени.

От дървесните видове преобладават: липа, ясен, акация, конски кестен, чинар, айлант, бреза и някои иглолистни видове – ела, смърч, разположени предимно в група с широколистни видове. Срещат се и няколко изключително красиви плачещи върби, които са обявени за видове с особено висока декоративна стойност.

Зелената система се поддържа от ОП „Чистота”. Прави се ежегодно подкастриране на дърветата на „топка” за видовете, за които това е допустимо. Отстраняват се периодично счупените, изсъхнали и опасни дървета. Всяка година през пролетта и есента се прави засаждане на нови фиданки. Основният проблем, който се среща е тяхното опазване и липсата на култура у хората за съхраняване на новозасадените фиданки, храсти и цветни петна.

Зелените площи са сравнително равномерно разположени по целия град, като най-много са около центъра на града, а най-малко в кв. “Герена”. В последните години много от живущите в блоковите жилищни комплекси сами създават свои декоративни градинки и полагат грижи за тях, което е положително явление.

В селата декоративните зелени площи се свеждат до декоративен кът в центъра на селото и засадени в група декоративни дървета и храсти, обикновено около чешмите или площада.

- *Наличие на паркове за отдих извън населените места, статут, състояние, инфраструктура, посещаемост, осигуреност с транспорт*

Единственият парк за отдих е лесопарк “Хисарлъка”. Паркът е общинска собственост. Достъпен е за пешеходци и за автомобили. Има изградени асфалтови алеи и пътища. По проект на областна администрация бяха изградени множество кътчета за отдих, за спорт, детски съоръжения – пързалки, пясъчници, места за игри, барбекю, беседки, пейки и чешми.

Има съществуващи и новоизградени екопътеки, които са в много добро състояние, настлани са с камъни, почистват се редовно и се поддържат. Лесопарка е любимо място на всички кюстендилци. Посещава се и от гостите на града. На територията на лесопарка се намира и зоокът “Кюстендил” с доста богата сбирка от хищници, тревопасни бозайници и птици.

1.2.8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

Според данни от единната система за радиационен мониторинг на територията на община Кюстендил не са идентифицирани източници на радиационно замърсяване.

1.3. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

1.3.1. Отговорности и задачи

- *Общинска администрация - отговорности и задачи на комисии, отдели, сектори и отделни специалисти, които ги изпълняват*

Общинската администрация е органически свързана с общината, като административно-териториална единица, юридическо лице и самоуправляваща се териториална общност. Тя е правно-организационно единство, съвкупност от органи с обща и специална компетентност, ръководни длъжностни лица, както и административно-помощни органи, начело на които стои кметът на общината.

Предназначението на тази администрация е да съдейства за осъществяване управлението на общината, като извършва преди всичко практически действия по реализиране правомощията на кмета на общината и Общинския съвет.

При осъществяване на своята дейност общинската администрация се ръководи от принципите на законност, откритост, достъпност, отговорност и координация. Според дейностите, които извършва се разделя на обща и специализирана:

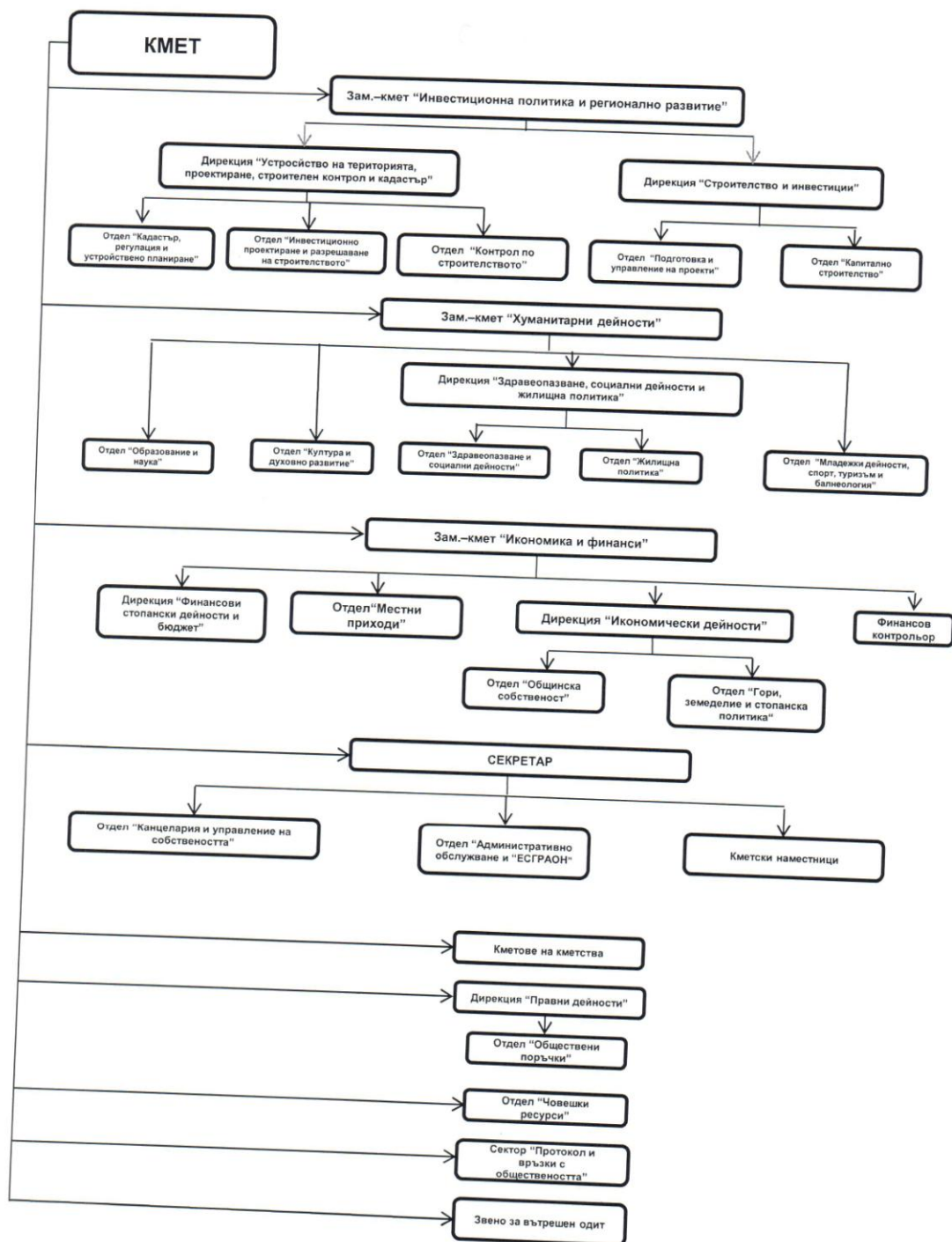
- 1) Общата администрация осигурява технически дейността на кмета на общината, кметовете на кметства, Общинския съвет и неговите постоянни комисии, както и на специализираната администрация. Извършва дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица
- 2) Специализираната администрация включва звената, които подпомагат и осигуряват осъществяването на правомощията на кмета на общината, кметовете на кметства, Общинския съвет и неговите постоянни комисии.

Общинската администрация е организирана в отдели и сектори. Числеността на специалистите и техническите лица в отделите и секторите се определя с приетата от Общинския съвет структура и се конкретизира в длъжностното разписание.

Дейността, структурата, организацията на работа и състава на общинската администрация се определят с Устройствения правилник.

Структурата на Общинската администрация е дадена на фиг.1.3.1.

Фиг.1.3.1. Структура на Общинската администрация

В Общинския съвет е създадена постоянна комисия по „Стопански дейности, общинска собственост и приватизация”, включваща 13 общински съветници. Комисията е наследник на постоянната комисия по “ Селско и горско стопанство, води и екология”.

Кадри, заети в дейностите по опазване на околната среда – отговорности и

В община Кюстендил има един специалист “Опазване на околната среда” със задължения, включващи и управлението на отпадъците, към дирекция “Устройство на територията, проектиране, строителен контрол и кадастър”, която е на подчинение на Главния архитект на Общината.

Със Заповеди на кмета на община Кюстендил, на основание чл. 44 ал. 2 от ЗМСМА, са определени длъжностните лица, имащи право да установяват нарушения, а именно:

- Експерт „Екология“§
- Служителите при звено „Охрана“ на ОП „УОИ”;
- Кметовете и кметските наместници на населените места в община Кюстендил;
- Упълномощени представители на ОП “Чистота”.

Контрол по управление на отпадъците се прилага от регионалните структури на РИОСВ – Перник.

• *задачи*

В община Кюстендил се работи по всички възникнали проблеми и възложени задачи, по-важни от които са:

- ✓ Работа във връзка с предписания, дадени от РИОСВ-Перник;
- ✓ Работа и проверки по писмени молби, жалби и сигнали, постъпили по “горещия телефон” на община Кюстендил за дейности водещи до увреждания на околната среда и нарушаващи санитарно-хигиенните изисквания;
- ✓ Работа по разгласяване и организация на обществени обсъждания на доклади за ОВОС, както и изготвяне на становища по тях;
- ✓ Контакти и съвместна работа с НПО, широката общественост и институциите с отношение към околната среда.
- ✓ Контрол по опазването на декоративната дървесна и храстова растителност и тревните площи в населените места и лесопарк “Хисарлъка”;
- ✓ Актуализиране и обновяване на общинската нормативна уредба с цел по-лесно и точно прилагане;

- ✓ Работа по проекти - към настоящия момент Община Кюстендил е основен партньор по изпълнението на няколко проекта, инициирани от различни местни неправителствени организации.

- *Общински наредби в разглежданата област*

За територията на общината в сила е изготвеният по стария Закон за управление на отпадъците и утвърдена от Общински съвет - гр. Кюстендил Общинска Наредба за поддържане и опазване чистотата на територията на община Кюстендил, с която се уреждат:

- условията и реда за изхвърлянето, събирането включително разделното, транспортирането и обезвреждането на битовите, строителните и масово разпространените отпадъци на територията на общината
- реда, условията и специалните изисквания за поддържане и опазване на чистотата на територията на община Кюстендил, с оглед осигуряване условия за здравословна жизнена среда на гражданите
- задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между общинската администрация и специализираното общинско предприятие „Чистота”, което извършва дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и улично почистване
- задълженията на учрежденията, обществените организации, държавните, общинските или частните фирми, домсъветите на етажните собственици и на гражданите по отношение на опазване на околната среда и ежедневно почистване и поддържане чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии

В процес на изготвяне е Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил в съответствие с чл.22 от ЗУО.

Изготвена и утвърдена е Наредба за обществения ред на територията на община Кюстендил, където са уредени и условията и реда за опазване, и поддържане чистотата на обществените места, задълженията и правата на гражданите, и общинската администрация.

1.3.2. Сътрудничество

- *Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите, на които са въпросите по опазване на околната среда*

Контролната дейност на територията на общината се извършва от определените със Заповеди на кмета длъжностни лица, чиито компетенции са съгласно нормативната уредба. Упълномощените длъжностни лица водят превантивна политика за недопускане на големи отклонения от правилната организация на дейностите по опазване на околната среда.

Отчетността е основен елемент на документирането и систематизирането на събраната информация за състоянието на компонентите и факторите на околната среда. Следвайки йерархичната схема на документиране, е необходимо всички физически и юридически лица, които извършват дейности, оказващи въздействие върху околната среда, да разработват и предоставят на общината нормативно указаната документация. Отчети, както и други документи, все още не се подават от всички причинители на замърсяване, което води до непълноти в събираната информация.

Съвременната нормативна уредба дава възможност да се изгради една цялостна система за документиране. Спазването на разпоредбите на специализираните наредби ще осигури основната част от документирането на системата за опазване на околната среда. Все още обаче липсва съвременна система за обработка на данните.

Друг елемент на отчетността и обмяна на информация, са взетите с официални протоколи решения на назначените от кмета на общината комисии. Тези решения също не са обхванати в системата за следене.

Регионалните органи на централни ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда и които оказват контрол по всички извършвани дейности са: Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ)–Перник, Регионалната инспекция за опазване и контрол на общественото здраве (РИОКОЗ)-Кюстендил.

Дейностите, свързани с налагането на санкции при установени нарушения на територията на община Кюстендил се извършват от инспекторите на РИОСВ-Перник.

- *Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО*

На този етап община Кюстендил работи съвместно с останалите общини от област Кюстендил, предимно по проблемите, свързани с управлението на ТБО на територията на областта и предстоящото изграждане на Регионален център за третиране на неопасни битови отпадъци на територията на Община Дупница.

Община Кюстендил осъществява добро взаимодействие с НПО с интереси към екологичните проблеми. Разработени са множество съвместни проекти с екологична

насоченост. При реализирането на проектите активно участие взимат граждани, ученици, еко-клубове, фирми, както и бизнесмени.

- *Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут*
 - Третиране на отпадъците

Организираното сметосъбиране и извозване на територията на община Кюстендил, се извършва от Общинската предприятие „Чистота”.

- Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води

“Кюстендилска вода” ЕООД, Кюстендил е регистрирано в Кюстендиски окръжен съд на 01.08.2008 г., с адрес на управление ул. ”Цар Освободител” № 15.

Дружеството обслужва населените места на територията на област Кюстендил с изключение на община Дупница. Общият брой на обслужваните общини е осем с население към 31.12.2004 г. – 103 072 жители. Общият брой на обслужваните населени места е 122 на площ 2 079 кв.км. Броят на резервоарите в дружеството е 175 с общ обем 50 815 куб.м. Населението в посочените общини се обслужва от 66 бр. помпени станции. Град Кюстендил се обслужва от 3 бр. помпени станции с по два подема. Обслужваните общини са без режим на водоползване. Не се обслужват 45 селища с общо население 1 493 жители – т.е 1%.

Във всяка община са организирани клонове, където се извършват експлоатацията и техническото обслужване, отчитането на водомерите и събирането на таксите.

- Озеленяване и чистота в населените места

С Наредбата за обществения ред на територията на община Кюстендил са уредени условията и реда за опазване и поддържане чистотата на обществените места, задълженията и правата на гражданите и общинската администрация, с оглед осигуряване на здравословна жизнена среда.

Специализираното общинско предприятие “Чистота” извършва дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и улично почистване.

Учрежденията, обществените организации, държавните, общинските или частни фирми, домсоветите на етажните собственици и гражданите имат задължения по отношение опазване на околната среда, за ежедневно почистване и поддържане чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

Опазването, реконструкцията и обогатяването на зелената система на територията на общината се извършва от ОП “Чистота”. Предприятието поддържа зелената система на

територията на общината чрез засаждане на нови фиданки, сеч и саниране на стари и потенциално опасни дървета, създаване на нови насаждения, цветни петна и др.

1.3.3. Информирание на обществеността

- *Използвани подходи и механизми*

За целта са ангажирани компетентни в тази област длъжностни лица, които системно да работят за повишаване на екологичната култура и екологичното съзнание на по-голямата част от населението на общината. Като успешни първи стъпки на община Кюстендил в това отношение може да бъде оценено доброто взаимодействие с НПО с интереси към екологичните проблеми, съвместно с които са разработени множество проекти с екологична насоченост, в които активно участие взимат граждани, ученици, еко-клубове, фирми, бизнесмени.

Въпреки целенасочената и постоянна работа на общинската администрация, все още няма формирано правилно отношение на гражданите към опазването на околната среда, няма създадени съзнателни навици за управление на дейностите свързани с третиране на отпадъците.

Основните усилия при информиране и работа с обществеността, са насочени именно към промяна на нагласата и съзнанието на гражданите по отношение опазването на околната среда. На този етап се постигат все още незначителни резултати, поради което се налага прилагането на принудителни и наказателни мерки.

1.4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ

1.4.1. Промисленост

- *Състояние и очаквано развитие на общината*

Още от Средновековието през гр. Кюстендил е минавал южният път Западна Европа-Мала Азия през Балкански полуостров. В общината има наличие на изключително богато културно-историческо наследство от античността, Средновековието и Възраждането.

Към момента през града минава международен транспортен коридор №8. Разположен на стратегическо място в западната част на страната, общинския център град Кюстендил е на естествен географски кръстопът, който е спомогнал градът да се превърне във важен административен, икономически и културен център не само в рамките на Кюстендилска община, но и за цялата Кюстендилска област. Освен важен шосеен възел, Кюстендил се явява и балнеоложки и туристически център с национално и международно

значение, археологически и архитектурен резерват, изходен пункт за туризъм и ски спорт в Осоговската планина.

Благоприятните природо-географски условия, потенциалните икономически и инвестиционни възможности, утвърдените социални и културни традиции, са предпоставка за устойчиво и балансирано развитие на общината. Основните цели са свързани с ефективно използване на наличните потенциали и предимства за:

- развитие на малки и средни предприятия;
- преодоляване на негативните процеси в селското стопанство;
- доизграждане на общинската инфраструктура;
- съхранение и експониране на културно-историческото наследство.

Съществуващата икономическа структура и динамиката на предвижданите изменения, не създават условия за нарушаване на екологичната характеристика в района. Разработването и реализацията на залегналите в общинската стратегия за развитие мероприятия, както и осъществяването на мерките за решаване на съществуващите проблеми, ще доведат до подобряване качествата на околната среда.

- *Структуроопределящи отрасли*

Структуроопределящи видове промишленост за общината са:

- Трикотажната
- Шивашката
- Обувната
- Хранително-вкусовата
- Строителството и производството на керамични изделия

Основната част от предприятията са разположени в град Кюстендил, където са обособени три промишлени зони - североизточна (най-голямата), вътрешноградска и северна. Тук са предприятията за производство на шивашки изделия, дамски (а вече и мъжки) обувки, силови трансформатори, кухненско обзавеждане, кондензатори, мебели, изделия на хранително-вкусовата промишленост и др.

Нараства броят на малките предприятия в областта на хранително-вкусовата промишленост - мандри, хлебопекарни, колбасарници, цехове за закуски и др.

По-големи предприятия и развита промишленост извън Кюстендил има в селата Драговищица, Багрени, Катрище, Граница, Пиперков Чифлик, Лозно. Въпреки малкия им брой и ограниченото количество образувани отпадъци, тези предприятия създават проблеми поради отдалечеността от депото за битови отпадъци край с. Радловци и от административния център, което затруднява контролирането им.

През последните години на строителния пазар се появиха голям брой малки фирми, които от една страна доведоха до нарушаване на монопола на големите фирми, но от друга - е много трудно да бъдат контролирани - работят на малки обекти с малко работна ръка и техника и ползват услуги (вкл. и транспортни) на други фирми или еднолични търговци, които също е трудно да бъдат установени и контролирани.

- *Относителен дял в икономиката на общината на отрасли, чието развитие зависи от състоянието на околната среда*

Особено значение за моментното състояние и перспективите за развитие на общината оказват туризма и селското стопанство, които влияят или могат да повлияят върху състоянието на околната среда.

Туризм

Благоприятни са условията за развитие на културен, селски и зимен туризъм. На територията на общината има чудесни балнеоложки условия. Топлите минерални извори, в съчетание с рехабилитационните центрове, дават възможност да се извършват процедури за лечение на редица заболявания. С минералната вода са запазени обществени бани, плувен комплекс с олимпийски размери и медицинска сауна. Високата температура и големия дебит предоставят възможност за геотермално използване на водата.

Създадени са условия за развитие на:

- Планински туризъм - наличието на много планински хижи и заслони, трайно маркирани маршрути в Осоговската планина /започваща непосредствено от града/ и Рила планина /намираща се на 40 км от Кюстендил/ дават възможност за развитие на туризма;
 - Зимни спортове - наличие на бази за ски спортове /влекове, писти и др./, почивни бази;
 - Екотуризм - в региона няма предприятия, замърсяващи околната среда.
- Съгласно проучване на Министерството на околната среда и водите /МОСВ/ общината е една от най-екологично чистите в Р България.

Селско стопанство

Териториалните условия за развитие на селското стопанство са разнообразни. Общината попада в зона на преходно-континентален климат и средиземноморско влияние /главно по течението на река Струма/. Тези условия определят изключителната възможност за развитие на овощарството. Регионът е с доказани традиции, датиращи от миналото. Особеностите на почвата, в съчетание с климата определят забележителните

вкусови качества на плодовете /ябълки, череши, сливи, круши и др. /, които се отличават с най-високо сухо съдържание и плодови аромати, в сравнение с произведените такива в Европа.

Селското стопанство има подчинено значение за икономиката. Причините за това се крият в ограничения териториален ресурс и разнообразния релеф. Отрасловата структура на селското стопанство има растениевъдно-животновъден характер.

Съпоставката между капацитетните възможности на фирмите от хранително-вкусовия комплекс и суровинния потенциал, показват съществуването на определено несъответствие. Капацитетът на производствените мощности е много по-голям от количеството на произведената селскостопанска продукция. Това води до увеличаване на транспортните разходи, което дава неблагоприятно отражение върху финансовите резултати на фирмите от хранително-вкусовата промишленост.

Типичното за селското стопанство, с изключение на овощарството, е, че в момента задоволява преди всичко отделните домакинства. Това в най-висока степен важи за животновъдството

Основната задача в развитието на селското стопанство е възстановяване на традициите в овощарството, като максимално се използва научния потенциал на Института по земеделие-Кюстендил. От новосъздадените овощни градини около 70% заемат черешите, 26% - ябълки и остатъкът заемат сливи и вишни. В районите с потенциал за лозарство се наблюдава повишен интерес към създаване на нови площи лозя.

Животновъдството в областта е застъпено в отраслите овцевъдство, свиневъдство, птицевъдство и говедовъдство. Добрите природо-климатични дадености предлагат условия за развитието на високопланинско и екологично чисто животновъдство. В момента са застъпени основно частните животновъдни ферми и по-малко частни сдружения и кооперации. Наблюдава се стремеж в частните стопани към затваряне на цикъла от производството на селскостопанска продукция. Това е един голям потенциал за насочване на инвестиции в селското стопанство, което ще доведе до разширяване на производството, модернизиране на процеса, повишаване качеството на продукцията и доближаване до изискванията и стандартите на ЕС.

1.4.2. Инфраструктура

Комплексното развитие на техническата инфраструктура и урбанизираните територии за достигане на европейските стандарти, са основа и предпоставка за развитие на бизнеса, посредством:

- европейски транспортни коридори;
- автомобилни /транснационални, национални и общински пътища/, железопътни комуникации, чартърни летища;
- подобряване и оптимизиране на достъпа до регионално значими обекти – природни, културно-исторически, социални и бизнес –локации;
- развитие на газопреносната мрежа и газоснабдяването – в промишления, обществения, социалния и в битовия сектори;
- електроснабдяване и електроразпределение; развитие на алтернативни енергийни източници;
- развитие на конкурентен телекомуникационен сектор – мрежа от трансгранични и вътрешно регионални оптични кабели, GSM-оператори и интернет доставчици;
- водоснабдяване и канализация;
- изграждане на пречиствателни станции за /ПСПВ/ и пречиствателни станции за отпадни води /ПСОВ/;
- хидромелиоративна система - основа за развитие на конкурентно земеделие;
- изграждане на регионално депо за ТБО;
- устройствено планиране и развитие на нови селищни зони, в съседство на проблемни интензивно населени селищни квартали, с нерегламентирано строителство и неизградени инфраструктурни мрежи, с преобладаващо ромско население /кв. “Изток”, гр. Кюстендил/.

Община Кюстендил е с територия 964,3 кв.км. Тя съставлява 31,44 % от общата площ на област Кюстендил. Общината обхваща 72 селища, от които 1 град и 71 села. Селата са разпределени по функционален тип както следва:

- V функционален тип - 1 брой;
- VI функционален тип - 15 броя;
- VII функционален тип - 14 броя;
- VIII функционален тип - 41 бр.

В общата площ на общината влизат: територии за добив на полезни изкопаеми – 40 370 дка и територии за транспорт и инфраструктура – 6 459 дка. Най-голям дял от територията на населените места заемат горските площи следвани от обработваемата площ, урбанизирани територии и водни площи.

През град Кюстендил /ГКПП Гюешево/ минава път първи клас № 6 - РМакедония-Кюстендил-Радомир-София-Карлово-Сливен-Бургас, който е главната пътническа артерия

и връзка на столицата София със Скопие /Р Македония/, през Куманово. Път втори клас № 62 свързва Кюстендил с градовете Дупница и Самоков. Връзката на града с ГКПП Олтоманци /с Р Сърбия и Черна гора/ се осъществява по път № 601. През територията на Община Кюстендил минава трансевропейски коридор № 8 - Вльора-Тирана-Скопие-София-Бургас-Азия. В процес на проучване е трасе на бъдеща скоростна автомагистрала и ж.п. коридор. В Приложение № 9 е дадена пътна карта. В Таблица 1.4.2.1. е дадена дължината на републиканските пътища на територията на община Кюстендил.

Таблица 1.4.2.1.

Дължина на републиканските пътища на територията на община Кюстендил

I клас		II клас		III клас		Пътни връзки		Общо	
Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%
42,5	7,36	10,2	1,77	166,3	28,8	0,8	0,14	219,8	38,09

Територията на община Кюстендил се обслужва основно от автомобилен транспорт, чрез който се осъществяват по-голямата част от икономическите връзки и пътуванията между населените места. Автомобилните пътища са приоритет от развитието на транспортната мрежа на областта. В Таблица 1.4.2.2. е дадена дължината на републикански пътища на територията на община Кюстендил, а в таблица 1.4.2.3. състояние им.

Таблица 1.4.2.2.

Асфалтирани републикански пътища на територията на община Кюстендил

I клас		II клас		III клас		Пътни връзки		ОБЩО	
Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%	Дължина, км	%
42,5	7,36	10,2	1,77	145,6	25,23	0,8	0,14	199,0	34,49

Част от изградената третокласна пътна мрежа е без асфалтова настилка, а голяма част от нея е с настилка с лошо състояние.

Таблица 1.4.2.3.

Състояние на републиканските пътища на територията на община Кюстендил

С настилка	Без
------------	-----

Добро						Средно						Лошо						настилка	
I кл. /км /	II кл. /км /	III кл. /км /	Пътний вр./км /	Общо		I кл. /км /	II кл. /км /	III кл. /км /	Пътний вр./км /	Общо		I кл. /км /	II кл. /км /	III кл. /км /	Пътний вр./км /	Общо		III км	%
				км	%					км	%					км	%		
28,8	3,9	42,4	0,8	75,9	13,2	7,5	3,2	59,9	0,0	70,65	12,2	6,2	3,1	59,5	0,0	68,8	11,9	4,5	0,8

Планинският и полупланински релеф се е отразил както върху железопътната мрежа на Югозападния планов район, така и върху жп мрежата на община Кюстендил. Тази мрежа не покрива равномерно територията, като по-важните оси са София-Гюешево и София-Кулата.

Съществуващата железопътна мрежа София – Гюешево /направление на Европейски коридор № 8/ не отговаря на съвременните технически параметри и не функционира ефективно.

Географското местоположение на областта предполага в дългосрочен план развитие на международни железопътни направления от Албания през Македония за България, от р. Дунав през България за Гърция, както и връзки между тях. Това предполага проектиране и строителство на нови съоръжения и терминали от европейски тип, в района на гр. Кюстендил и други населени места по протежението на транспортните коридори.

1.5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ

1.5.1. Бюджет

Общинския бюджет, като основен източник на финансиране на общинските дейности, е и инструмент за подпомагане на местното развитие и съществува тясна връзка по отношение на съставянето му и плана за стратегическо развитие.

През 2012 година в приход на бюджета на Община Кюстендил са постъпили общо **36 785 704 лева**. Приходите се делят на приходи с държавен характер и приходи с общински характер.

1. Приходите с държавен характер са в размер на **16 661 180** лв. и се формират от:

- Обща субсидия и др. трансф. за държавни дейности - 14 869 374 лв.
- Целеви трансфери /субвенции/ - 7 674 лв.
- Други получени целеви субсидии - 772 478 лв.

➤ Трансфер от други бюджети	-	387 793 лв.
➤ Временни безлихвени заеми		
между бюджетни и извънбюджетни сметки	-	- 4 000 лв.
➤ Временно съхранявани средства		
и средства на разпореждане	-	56 792 лв.
➤ Друго финансиране	-	571 690 лв.
2. Приходите с общински характер са в размер на 20 123 903 лв. и се формират от:		
➤ Данъчни приходи	-	2 587 778 лв.
➤ Неданъчни приходи	-	5 782 025 лв.
➤ Обща изравнителна субсидия	-	2 468 100 лв.
➤ Целеви субсидии за капиталови разходи	-	735 982 лв.
➤ Трансфери от други бюджети	-	970 952 лв.
➤ Целеви трансфери /субвенции/	-	6 235 лв.
➤ Възстановен трансфер	-	- 367 лв.
➤ Временни безлихвени заеми		
между бюджетни и извънбюджетни сметки	-	- 303 165 лв.
➤ Получени краткосрочни заеми		
от др. банки и др. лица в страната/ФЛАГ/	-	231 460 лв.
➤ Задължения по финансов лизинг и търговски кредит		
към местни лица	-	- 369 699 лв.
➤ Получени/възстановени временни безлихвени		
заеми от набирателни сметки	-	- 332 986 лв.
➤ Друго финансиране	-	- 895 697 лв.
➤ Остатък в началото на годината		
по бюджетни валутни сметки	-	3 104 761 лв.
➤ Остатък в лева по срочни депозити	-	6 000 000 лв.

1.5.2. Приходи

Водещото и определящо при местните дейности, в т.ч. и екологията, са собствените приходи. Размера на приходите определя вида, обхвата и качеството на предоставяните местни услуги.

Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- Приходи от такса „Битови отпадъци”;
- Средствата постъпващи от РИОСВ - Перник от санкции на замърсители на територията на общината;
- Средствата от наложени санкции от общинските актосъставители за нарушения по общинските наредби - Наредба за опазване на чистотата на населените места; Наредба за опазване на озеленените площи и Наредбата за отглеждане на животни на територията на община Кюстендил.

Ежегодно в бюджета на община Кюстендил се определят сумите за:

- такса за сметосъбиране и сметоизвозване;
- средства за закупуване и ремонт на съдове за сметосъбиране;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите и парковете в населените места, предназначени за обществено ползване;
- такса по обработка на сметища и обезвреждане на битови отпадъци в депото;
- поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депото за битови отпадъци.

В Община Кюстендил за последните години са събрани (Таблица 1.5.2.1.) следните суми от такса смет (данните са от бюджетите на общината за съответните години):

Таблица 1.5.2.1.

Общински приходи от такса смет

Година	2008	2009	2010	2011	2012
Приходи	1 734 267 лв.	1 714 407 лв.	1 569 082 лв.	1 608 180 лв.	1 498 175 лв.

До момента не съществува обвързаност между количеството на образуваните отпадъци в домакинствата и такса „битови отпадъци”. Обществото не е достатъчно мотивирано и насърчавано да събира отпадъците разделно. Липсват мерки, стимули и преференции за насърчаване на рециклирането. Няма зависимост между количеството на разделно събраните отпадъци и таксата “битови отпадъци”.

1.5.3. Разходи

Бюджетните разходи на общината са предназначени за задоволяване на социалните, образователните, благоустройствените, инфраструктурни и други потребности на населението в общината. Обемът и структурата на бюджетните разходи зависят от множество натурални показатели, като численост на персонала, брой учащи се, състояние и развитие на общинската инфраструктура и др. Най-важният лимитиращ фактор за техния обем е размерът на действително постъпилите в бюджета приходи.

Относителният дял на разходите, свързани с опазване на околната среда, спрямо общите разходи на общината, за последните години е от порядъка на 4, 5 %.

В разходите (таблица 1.5.2.2.) за извършването на територията на общината сметопочистване, се включват:

- разходи за сметоизвозване;
- разходи за осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци;
- разходи за поддържане на депото;
- разходи за поддържане временните претоварни площадки за битови отпадъци.

Таблица 1.5.2.2.

Общински разходи за сметопочистване

Година	2008	2009	2010	2011	2012
Разходи	1 457 382 лв.	1 701 412 лв.	1 435 053 лв.	1 455 081 лв.	2 097 317

Разходите по депониране са относително ниски и в много случаи не покриват напълно разходите за опазване на околната среда.

1.5.4. Такси

Нивото на таксите за услуги в областта на управление на отпадъците и водите, сравнено със средното за страната, показва че те са недостатъчен източник за покриване на основните разходи.

За 2013 година е определена такса битови отпадъци в размер на 1,4 промила за физически лица и 5,5 промила за юридическите лица.

Предвидени са различни облекчения, включително до пълно освобождаване от такса битови отпадъци, за имоти намиращи се в населени места, в които няма организирано сметоизвозване. За случаите, в които няма да се използва организираното от общината сметоизвозване, ежегодно се определят такси за ползване на депото, като цената

е за брой контейнери и кофи. Този принцип е бил следван и през предходните години. Събираемостта на тези такси в Община Кюстендил е 100 %.

Приходите от събираните такси за смет са недостатъчен източник за покриване на основните разходи по третиране на твърдите битови отпадъци.

Суми се събрат и от такси и глоби за нарушаване на Закона за управление на отпадъците и нарушаване на наредбите, приети на Общински съвет. Сумите се използват за мероприятията, предвидени по настоящата програма, както и по програмата за управление на отпадъците.

1.6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

1.6.1. Население на общината

Общият брой на населението в общината и в отделните населени места през годините 2003 г.; 2007; 2009; 2012, са дадени в Таблица 1.6.1.1.

Таблица 1.6.1.1.

Население на община Кюстендил

№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2003	2007	2009	2012
1	Багреници	855	729	676	583
2	Берсин	224	145	128	108
3	Блатец	34	15	11	7
4	Бобешино	46	25	18	13
5	Богослов	566	401	378	324
6	Буново	50	31	19	10
7	Вратца	295	224	206	167
8	Гирчевци	166	147	140	110
9	Горановци	172	97	91	66
10	Горна Брестница	65	41	41	38
11	Горна Грацица	492	376	346	289
12	Горно Уйно	38	9	6	8
13	Грамаждано	365	307	303	244
14	Граница	713	550	540	464
15	Гурбановци	9	4	2	2
16	Гърбино	5	1	1	1
17	Гърляно	205	190	148	138
18	Гюешево	382	276	198	174
19	Дворище	195	139	116	107
20	Дождевица	23	2	1	0

№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2003	2007	2009	2012
21	Долна Гращица	155	103	81	77
22	Долно село	159	90	64	54
23	Долно Уйно	49	18	12	11
24	Драговищица	669	443	356	345
25	Жабокрът	813	683	620	607
26	Жеравино	10	6	3	3
27	Жилени	1391	1160	1034	985
28	Ивановци	17	2	2	1
29	Каменичка Скакавица	150	112	95	89
30	Катрище	175	113	92	78
31	Коняво	1016	835	709	680
32	Копиловци	765	663	562	549
33	Коприва	7	11	3	3
34	Кутугерци	21	6	3	2
35	Кършалево	31`	4	1	1
36	Кюстендил	50243	58058	49 485	47 263
37	Лелинци	62	36	30	24
38	Леска	4	1	1	1
39	Лисец	16	2	1	1
40	Лозно	995	877	745	730
41	Ломница	52	11	5	3
42	Мазарачево	125	56	57	37
43	Николичевци	471	426	373	354
44	Нов Чифлик	339	167	137	121
45	Ново село	62	34	20	16
46	Пиперков Чифлик	1077	1015	881	850
47	Полетинци	32	10	8	6
48	Полска Скакавица	84	47	25	23
49	Преколница	182	118	93	85
50	Радловци	184	101	88	76
51	Ранени	235	131	92	85
52	Режинци	11	1	2	0
53	Раждавица	387	284	216	192
54	Ръсово	76	28	22	14
55	Савойски	17	9	8	5
56	Сажденик	7	2	2	2
57	Скриняно	238	202	190	184
58	Слокощица	1952	1710	1571	1472
59	Соволяно	866	704	614	586
60	Стенско	263	185	130	107
61	Таваличево	408	338	268	236
62	Търновлак	149	119	111	103
63	Търсино	35	11	11	8
64	Церовица	50	23	17	11
65	Црешнево	14	10	8	5
66	Цървена ябълка	23	10	7	5
67	Цървендол	7	2	1	1
68	Цървеняно	106	52	38	33

№	Населено място	БРОЙ ЖИТЕЛИ			
		2003	2007	2009	2012
69	Чудинци	12	2	1	0
70	Шипочано	190	110	83	76
71	Шишковци	689	549	472	453
72	Ябълково	1112	971	856	797
	Общо	71 103	74 370	63 403	60 303

Изхождайки от ситуацията, че голям брой от жителите на общината подават некоректна информация за временна и постоянна адресна регистрация, може да бъде определено вероятно съотношение градско-селско население около 70:30, като съотношението търпи изменение в сезонен аспект.

Голямата площ на общината, големият брой населени места и отдалечеността на значителен брой от тях от общинския център, правят управлението и обслужването им доста сложно.

В краткосрочен и средносрочен план не се очакват съществени изменения в броя на населението. Предвижда се запазване на тенденциите за нарастване на концентрацията на населението на територия с радиус до около 10 км от общинския център. В средно-и дългосрочен план ще се запазят относително стабилните темпове на нарастване на дела на градското население, включително и чрез приобщаване на села като квартали на града. Ще продължи намаляването на жителите на малките и отдалечени села.

Населението на общината е около 60 000 жители. Региона е етнически чист (Таблица 1.6.1.2.), като основна религия е християнството. В общината са изградени много църкви и манастири с национално и международно значение.

Таблица 1.6.1.2.

Население по етнически състав към 01. 03. 2001 г.

Общо, бр.	Български	Турски	Ромски (цигански)	Други	Не се самоопределят	Непоказани
70 573	65 168	42	4 833	168	114	248

1.6.2. Миграция

През топлото полугодие се наблюдава, макар и минимално, нарастване на обитателите на селата за сметка на населението в градовете, и главно на гр. Кюстендил. Този процес трудно може да бъде анализиран и интерпретиран с помощта на статистически данни, тъй като не винаги временно пребиваващите са адресно

регистрирани. По наблюдения на кметовете и представители на общинската администрация, увеличеният брой на населението в селата през лятото е от 1 до 10 % от броя на постоянно живеещото население в селата. Поради постоянно влошаващата се възрастова структура, селското население естествено намалява.

Таблица 1.6.2.1.

<i>Миграция</i>				
	2007	2007	2010	2010
	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени
брой	906	1357	998	2000

Механичното движение в Кюстендилска област – заселване и изселване, свързано с учебен процес, с промяна на месторабота и др. е с устойчива неблагоприятна тенденция. Механичният прираст е отрицателен.

Тенденциите (Таблица 1.6.2.2.) по отношение на естествения прираст в общината, са устойчиво негативни в периода 1999 г – 2003 г., като по-силно е изразена миграцията. За периода 2009 – 2011 г. се наблюдава относително стабилизиране и намаляване на отрицателните стойности на прираста.

Таблица 1.6.2.2.

<i>Естествен прираст</i>								
Година	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Брой	-1522	-1371	-1465	-1452	-1443	-1287	-1324	-1411

1.6.3. Възрастова структура на населението

В годините на преход възрастовата структура на населението в община Кюстендил стабилно се влошава. Спадането на раждаемостта и отрицателния естествен прираст се отразяват изключително неблагоприятно върху нея - относителният дял на населението в подтрудоспособна и трудоспособна възраст намалява, докато по-възрастното население запазва броя си относително постоянен.

Динамиката във възрастовата структура (Таблица 1.6.3.1.) на населението в общината е относително по-благоприятна. За две години - от м. декември 1995 г. до м. декември 1997 г., населението в подтрудоспособна възраст намалява с около 7 %, в надтрудоспособна възраст с около 4 %, докато намалението на населението в трудоспособна възраст е в рамките на 1 %, като през последните години то практически не се променя.

Таблица 1.6.3.1.

Възрастова структура на населението

Година	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Население в общината, бр.	74241	73346	72465	71988	70010	69034	67723	66705
Под трудоспособна възраст	12873	12279	11824	11450	10504	9991	9559	9131
В трудоспособна възраст	42935	42656	42372	42275	41192	41078	40609	40421
Над трудоспособна възраст	18433	18411	18269	18263	18314	17965	17555	17153

При анализа на горната таблица, се очертава като най-неблагоприятна тенденцията към намаляване на населението под трудоспособна възраст. За периода 1997 г. – 2004 г., общо за областта, населението под трудоспособна възраст е намаляло с почти 27 %. Това показва че в близките години относителният дял на населението над трудоспособна възраст ще се увеличава и социалните разходи от държавния бюджет ще бъдат относително по-големи.

Образование и здравеопазване

При съпоставяне на образователната структура на населението в общината със средната за страната прави впечатление по-големия потенциал от специалисти с висше и полувисше образование и по-малкия потенциал от специалисти със средно образование. През последната година се отбелязва благоприятно нарастване на притежаващите висше и полувисше образование /с близо 9 пункта/ за сметка на лицата с основно и по-ниско от основно образование.

По отношение на образованието и здравеопазването е достатъчно да се отбележи, че в общината има по-висок от средния за страната брой учители в училищата и детските градини, но по-малък брой лекари и болнични легла на глава от населението.

Здравеопазването е сложна социална система, чиято мисия е запазването и увеличаването на националния здравен потенциал, увеличаване годините продуктивен живот и повишаване чувството на здравна сигурност и нормално човешко щастие. Промяната в тази система често е обективна необходимост, обусловена от предизвикателствата, както на вътрешни и външни фактори, така и от глобализацията на здравните проблеми. Здравната реформа в нашата страна не е уникално явление, а част от общия процес на промяна на здравните системи в целия свят.

Едно от най-ефективно действащите звена в общината е ЦСМП - гр. Кюстендил. Без него би било невъзможно „24 часовото” обслужване на населението от доболничната помощ. Болничната помощ се извършва от Областна Многопрофилна болница за активно лечение /МБАЛ/ „Д-р Никола Василиев” АД гр. Кюстендил.

1.7. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Социално-икономическо развитие на общината, на базата на устойчив икономически растеж и развитие на човешкия капитал може да бъде постигнато с прилагане на съвременни социални политики и комплексно развитие на региона, чрез:

- Стимулиране развитието на човешките ресурси, на основата на инвестиране в професионална квалификация и преквалификация, въвеждане на високи технологии и постигане на по-висока конкурентна способност;
- Оптимизиране на административните структури и укрепване на административния капацитет за изготвяне на качествени регионално значими проекти и тяхното управление;
- Улесняване на достъпа до информация, оптимизиране на административни услуги, развитие на електронната търговия;
- Насърчаване на съвместни инициативи между бизнеса, средните и средно професионалните училища и университетите от югозападния регион;
- Прилагане на енергоефективни технологии и мерки за енергийна ефективност;
- Възраждане на традициите и развитие на селското стопанство – овощарство, лозарство и зеленчукопроизводство;
- Изграждане на пазари на производителите и селскостопански тържища;
- Стимулиране на междуобщински партньорства и сътрудничество с други региони и общини от ЕС;
- Институционално укрепване на елементите на социалната инфраструктура: здравеопазване, образование, култура, социални домове;
- Подобряване на достъпа до здравеопазване и образование;
- Развитие на трансграничното сътрудничество с РМакедония и РСърбия – създаване и утвърждаване на партньорства, подобряване на инфраструктурата, съвместна дейност в сферата на икономиката, селско стопанство, образование, здравеопазване, спорт и др.

1.7.1. Средно-годишен доход

Югозападният планов район има най-голямо икономическо развитие и най-висок БВП, но най-големи вътрешно-регионални различия.

Област Кюстендил се нарежда след областите София град, София Област и Благоевград и е преди област Перник.

Социално-икономическото развитие на общината се нуждае от целенасочена и финансово обезпечена инвестиционна политика. При нейното осъществяване

регионалните и местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането и разработването на програми и проекти за привличане на инвестиции в региона.

1.7.2. Относителен дял на разходите

Относителният дял на разходите за заплащаните такси по третиране на отпадъците и за ВиК услуги е в размер на около 5,75 % от средногодишните доходи на населението.

Регионалната дирекция за социално подпомагане - гр.Кюстендил провежда държавната политика в областта на социалното подпомагане, закрилата на детето и рехабилитацията и социалната интеграция на хората с увреждания на територията на област Кюстендил. Регионална дирекция за социално подпомагане - гр.Кюстендил (Таблица 1.7.1.2.) контролира изпълнението на мерките за закрила на детето, съдейства и сътрудничи на юридически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето, осъществява сътрудничество с областната и общински администрации и с неправителствени организации при осъществяването на политиката в областта на социалната защита на рисковите групи в община Кюстендил.

Таблица 1.7.1.2.

Дейност на Дирекция “Социално подпомагане” – Кюстендил

2010 г.		2011 г.		2012 г. /до м.септември вкл./	
Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст	Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст	Общ брой подпомагани лица и семейства по чл.9 от ППЗСП	Брой подпомагани лица в трудоспособна възраст
1 278	1 221	1 273	1 216	1 287	1 224

Основните насоки в дейността на РДСП - гр. Кюстендил се покриват напълно с тези, заложи в държавната политика – спиране тенденцията на обедняване на населението в област Кюстендил, отпадане на много от най-бедните хора от социално подпомагане и включването им в националните програми за трудова заетост, които се реализират на територията на областта. Целта е тези хора да бъдат част от активния обществен живот. Това са част от мерките за социална адаптация и интеграция, насочени към най-големия потребител на социални помощи на територията на област Кюстендил - групата на безработните лица в трудоспособна възраст.

1.7.3. Заетост

Основната част от населението на гр. Кюстендил, както и населението на по-голямата част от селата, е заето в обслужващата сфера, промишлеността, строителство, транспорта и земеделието /сезонно/. Населението в по-малките и отдалечени села, което е главно в надтрудоспособна възраст се занимава със земеделие-предимно зеленчукопроизводство и екстензивно животновъдство.

Таблица 1.7.1.3.

Наети по трудово и служебно правоотношение за 2011 година

<i>Отрасъл</i>	<i>Брой</i>
<i>Общо за Община Кюстендил</i>	<i>12 618</i>
<i>Селско, горско и рибно стопанство</i>	351
<i>Добивна промишленост</i>	30
<i>Преработваща промишленост</i>	5 026
<i>Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива</i>	94
<i>Доставяне на води; канализационни продукти, управление на отпадъци и възстановяване</i>	97
<i>Строителство</i>	1 016
<i>Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети</i>	2 835
<i>Транспорт, складиране и пощи</i>	722
<i>Хотелиерство и ресторантьорство</i>	745
<i>Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения</i>	33
<i>Операции с недвижими имоти</i>	108
<i>Професионални дейности и научни изследвания</i>	194
<i>Административни и спомагателни дейности</i>	84
<i>Образование</i>	29
<i>Хуманно здравеопазване и социална работа</i>	786
<i>Култура, спорт и развлечения</i>	39
<i>Други дейности</i>	213

❖ *Данните са предоставени от Националния статистически институт.*

В годините на преход успоредно с абсолютното намаление на заетите, протичат процеси на секторно и отраслово преразпределение на работната сила. В резултат на това преразпределение и във връзка с предпочитанията на частните работодатели към по-млади работници и специалисти, през 2002 г. се стигна до заетост на лицата с основно и по-ниско образование - 25,2 %. Делът на наетите в частните фирми на възраст до 29 години е с около 30 % по-висок от съответния дял в държавните фирми.

Сравнено със страната като цяло, нарастването на относителния дял на частния сектор спрямо обществения в общината протича по-бавно, като за момента той е малко

над 43 %. Заетите в сферата на услугите са с около 10 % повече от тези в отраслите на индустрията. Само в земеделието почти всички заети са в частния сектор.

Поради ориентацията на все по-голям брой работодатели към по-млади работници и специалисти, числеността на безработните над 50 години неизменно нараства, независимо от снижаването на общия брой безработни за същия период. Сред безработните преобладават лицата без специалност, които най-трудно намират работа. Лицата с такова образование запазват броя и относителния си дял, независимо от снижаването на общия брой безработни. Сравнено в национален мащаб, относителния дял на лицата с инженерно-техническо специалност без работа е по-висок, за сметка на тези с работническа. Липсва осезаема динамика и при другите образователни групи, като характерен за общината е високият дял на безработните със средно специално образование.

2. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT-АНАЛИЗ/

Хипотезите за развитие на община Кюстендил могат да бъдат направени след като се идентифицират силните и слабите страни на общината и се установи най-вероятната посока на промяна. От оценката на съществуващото състояние се налага изводът, че възможностите да преодолеем или сведем до минимум вътрешните слаби страни на общината ще изисква продължителен период от време.

Община Кюстендил има висока степен на силни страни и голям потенциал от външни възможности /перспективи/ за общината (Таблица 4.1.). Равнището на външните заплахи, които са пречка за развитието не е много високо, което предполага сравнително малък риск за реализация на програмата и изпълнение на стратегическите направления и специфични цели. Постигането на стратегическите цели ще се осъществи, чрез неутрализиране на неблагоприятното влияние на заплахите и слабите страни.

Таблица 4.1.

SWOT - АНАЛИЗ

Силни страни	Слаби страни
1. Геостратегическо местоположение - Национална граница с две държави -РМакедония и РСърбия и относителна близост до техните столици; - Сравнителна близост до столичния град - Преминаване на Европейски пътища № 6 и № 8	1. Сравнително лошо състояние на съществуващата инженерна инфраструктура, необходимост от оптимизиране и реновиране
2. Разнообразни природни условия – климат, релеф и ресурси за развитие на: - селско и горско стопанство - туризъм	2. Разпокъсаност и маломерност на земеделската земя и липса на мащабно конкурентноспособно селско стопанство
3. Наличие на полезни изкопаеми, надземни ресурси и минерални води: - въглища - оловно-цинкови руди - инертни материали - повърхностни и подземни води - лечебни термоминерални води, и питейни минерализирани води	3. Намалени възможности за поливно земеделие, поради разрушаване на голяма част от хидромелиоративните съоръженията
4. Сравнително чиста околна среда, без големи промишлени замърсявания	4. Неблагоприятни условия за развитие на селското стопанство – унищожаване на ценна обработваема земя и пораждање на проблеми от екологичен характер
5. Наличие на защитени територии от национално значение	5. Липса на високотехнологични производства, иновации, конкурентноспособност
6. Сравнително добре развита инженерна инфраструктура и комуникации : - пътища - водоснабдяване - телефонизация - оптични кабели - енергоснабдяване	6. Слаба структуриране на проблемите и неизвеждането им на всички нива, в т.ч. и на общинско. Недостатъчна всеобхватност, глобалност и координираност при решаването им.
7. Богато културно-историческо наследство и традиции, определящи уникалната идентичност на региона. Добре развита мрежа от културни институции от местно, регионално и национално значение	7. Наличие на замърсени и нарушени терени и нерегламентирани сметища.
8. Национален институт по земеделие, гр. Кюстендил, с научен потенциал, осъществяващ консултантска дейност с научно-обосновани технологии и внедряване на добри европейски практики.	8. Липса на информационни системи за надеждна и актуална информация за основните параметри на развитие на всички нива, което затруднява обективната и своевременна оценка на процесите и проблемите на общинско развитие.
9. Относително високо образователно равнище. - Наличие на утвърдени висши учебни заведения в съседните области – София, Благоевград - Добре развита мрежа на професионални училища	9. Неблагоприятна демографска структура и тенденции – намаляване и застаряване на населението, обезлюдяване на селските и гранични територии, висока миграция към столичния град и емиграция. Висок % на безработица.
10. Наличие на свободен квалифициран трудов потенциал - качествен човешки ресурс с професионални и трудови навици	10. Сравнително голям дял на етническо ромско население в областта, концентрирано в жилищни зони с нерегламентирано строителство с висока плътност на застрояване и неразвита техническа и социална инфраструктура.
11. Стабилна макро-икономическа среда за развитие на малки и средни предприятия и увеличаващ се дял на	11. Неразвита система за насърчаване на бизнеса и предприятията. Липса на условия за активизиране

частния сектор	на личната инициатива и предприемачество, с цел приобщаване при решаване на проблеми от общинско значение
12. Сравнително добре развита мрежа на здравеопазване и социални услуги	12. Субектите от социалната и здравната сфера не функционират в унисон със съвременните изисквания и потребности на населението
Възможности	Заплахи
1. Наличие на международни и национални програми за стимулиране на развитието	1. Задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции – миграция към столицата и емиграция
2. Достъп до кредити, данъчни облекчения за бизнеса	2. Липса на достатъчно средства, поради зависимост на общината от централно бюджетно финансиране
3. Въвеждане на иновации и високи технологии в бизнеса.	3. Влошаване условията за ефективни селскостопански дейности и понижаване на конкурентноспособността на съществуващите малки земеделски стопанства
4. Използване на ресурси за решаване на проблемите свързани с опазване на околната среда, чрез изготвяне на проекти за финансиране	4. Изчерпване капацитета на депото за ТБО и забавяне прилагането на регионална система за управление и преработка на отпадъците – не реализиране на проекта за регионално депо за ТБО, гр. Кочериново. Забавяне на реализирането на РЦТНО Дупница.
5. Развитие на образователната система, чрез широко навлизане на нови компютърни технологии	5. Забавяне на регионално-значими инфраструктурни проекти – европейски коридори Е8 и Е4
6. Създаване на условия за подобряване качеството на живот в ромските квартали, чрез подобряване на техническата инфраструктура, качество и стандарт на жилищната и социалната среда	6. Задълбочаване на проблемите – неблагоприятни условия и качество на живот в ромските квартали и влошаване на социално-икономическия статус на населението
7. Развитие на трансгранично сътрудничество със съседните страни-РСърбия и РМакедония във всички сфери на социално-икономическия живот	7. Високи разходи за внедряване на екологосъобразни технологии
8. Прилагане на регионална стратегия и план за икономическото развитие	8. Глобални промени в климата

3. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Община Кюстендил притежава забележителни и разнообразни природни дадености и наследство от осемхилядолетна история и култура – природни забележителности и защитени местности, резервати, множество национални и местни паметници.

Съхраняването на уникалната природната среда, културно-историческото наследство и идентичност и изявата им, като основа за комплексно хармонично развитие на региона най-общо обхващат:

- Ефективно и балансирано използване на местните природни ресурси;
- Прилагане на ефективна система за мониторинг и контрол на околната среда и дейности по възстановяване на екологичното равновесие на нарушени от антропогенна дейност територии

- Съхраняване, консервация, реставрация и адаптация на архитектурно-историческите паметници на културата;
- Социализиране на движимите и недвижими паметници на културата и развитие на дейности за опознаване на регионалната история и култура, като основа за провеждане на културни събития и форуми;
- Развитие на устойчив, природосъобразен туризъм – балнеоложки, културен, планински, зимни спортове, екологичен, селски, ловен, риболовен и др. алтернативни форми на туризъм;
- Обогащане на екологичната култура и извънучилищната активност на подрастващите с природо- опознавателни и природозащитни дейности.

Визията за околната среда на общината като виждане на желанията на хората за бъдещото състояние на околната среда определят община Кюстендил, като утвърден трансграничен център в Югозападна Европа, с устойчив икономически растеж и хармонични условия за бизнес и живот.

Съхраняването на уникалната природна среда и богатства, наследство от хилядолетна история и култура, възраждащите се селскостопански традиции и слава, съвременната и развиваща се комплексна инфраструктура, ще създадат условия за труд, обогатена социална среда и повишено качество и стандарт на живот.

Основания Кюстендилска община да бъде определена, като община с висок туристически потенциал, дават наличието на туристически локализации; защитени територии; обекти от „100-те национални туристически обекта”; резервати на културно-историческото наследство; обекти от списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО; паметници на културата с национално значение; балнеология; организираната местна инициатива и културни прояви.

Главната цел на община Кюстендил е постигане на устойчиво хармонично и балансирано развитие на общината, което да доведе до:

- доближаване до средните социално-икономически параметри в регионите на Европейския съюз,
- намаляване на вътрешно - регионалните различия в Югозападния планов район на Република България,
- развитие на сътрудничеството със съседните и европейските региони,
- ефективно управление на околната среда и природните ресурси.

4. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

4.1. ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

На основата на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT анализа, са формулирани генералните стратегически цели на програмата. Всяка от генералните стратегически цели формулира крайното желано състояние на нещата, т.е. състоянието на околната среда, в което искаме да живеят жителите на общината, състоянието, в което искаме да бъде природата с нейното видово разнообразие, както и състоянието на компонентите на околната среда. С оглед полагане на усилия за запазване на желаното състояние, генерални стратегически цели са формулирани и по отношение на областите и секторите, за които не са идентифицирани проблеми на фазата на анализа на средата.

Усилията в развитието на общината като цяло са насочени в следните основни направления:

- Развитие на комплексната инфраструктура
- Насърчаване на регионалната икономика и трансгранично сътрудничество
- Развитие на конкурентноспособно селско стопанство и преработвателна промишленост
- Социално развитие и човешки капитал
- Опазване и околна среда и ефективно управление на природните ресурси
- Развитие на жизнеспособен туризъм

Генералните стратегически цели на общината по отношение на опазване и околната среда и ефективното управление на природните ресурси са следните:

- 1) Усъвършенстване на системата за управление на ТБО
- 2) Опазване и поддържане на биоразнообразието на защитените територии в областта
- 3) Инвентаризация на нарушените терени и рисковите територии. Прилагане на мерки за предотвратяване увреждането на компоненти и фактори на околната среда
- 4) Използване на потенциала за развитие на биологично земеделие за производство на биологично чиста растителна и животинска продукция
- 5) Ефективно използване и управление на горските ресурси
- 6) Насърчаване използването на алтернативни източници на енергия

4.2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Специфичните стратегически цели (Таблица 4.2.) са формулирани на основата на генералните стратегически цели. Те са стъпките за достигане на състоянието, определено с генералните стратегически цели и обхващат всички дейности, които предстои да бъдат извършени през определения за програмата период.

Таблица 4.2.

Специфични стратегически цели

Генерална цел 1. Усъвършенстване на системата за управление на ТБО		
Специфични цели	1.1.	Изграждане на претоварна площадка за Община Кюстендил и регионален център за третиране на неопасни отпадъци Дупница
	1.2.	Закриване и рекултивация на съществуващото депо за ТБО
Генерална цел 2. Опазване и поддържане на биоразнообразието в защитените територии в областта		
Специфични цели	2.1.	Повишаване информираността на обществото по отношение на околната среда и природните ценности
	2.2.	Екологично възпитание и обучение на младежите
	2.3.	Оптимизиране управлението на защитените територии
Генерална цел 3. Инвентаризация на нарушени терени и рисковите територии. Прилагане на мерки за предотвратяване увреждането на компоненти и фактори на околната среда		
Специфични цели	3.1.	Рекултивация на нарушени терени
	3.2.	Каталогизиране на териториите в областта, с прояви на рискови геоморфоложки явления
	3.3.	Провеждане на укрепителни мероприятия
	3.4.	Прочистване на речните корита
	3.5.	Противоерозионни мероприятия
	3.6.	Подобряване на системите за мониторинг и контрол на околната среда
Генерална цел 4. Използване на потенциала за развитие на биологично земеделие за производство на биологично чиста растителна и животинска продукция		
Специфични цели	4.1.	Прилагане на европейски норми и стандарти за биоземеделие и екопродукция
	4.2.	Подпомагане създаването и функционирането на сертифициращи органи
	4.3.	Насърчаване на производителите
Генерална цел 5. Ефективно използване и управление на горските ресурси		
Специфични цели	5.1.	Провеждане на лесоустройствени мероприятия в областта и усъвършенстване контрола върху нерегламентираните сечи
	5.2.	Създаване на условия за въвеждане на екологосъобразни технологии в дърводобивната промишленост
	5.3.	Прилагане на регламентирана система за билкопроизводство и билкосъбиране
	5.4.	Разработване на система от мероприятия за поддържане на оптимални дивечови популации и оптимизирани режими за лов и риболов
Генерална цел 6. Насърчаване използването на алтернативни източници на енергия		
Специфични цели	6.1.	Решаване на проблема със замърсяването на атмосферния въздух от неорганизираните източници - главно от транспорта и от бита, през студеното полугодие
	6.2.	Намаляване на вредните емисии от автотранспорта, чрез въвеждане използването на екологично гориво и др. мерки

4.3. ПРИОРИТЕТИ

Приоритизирането на целите показва към реализацията на кои от тях могат да бъдат насочени усилията в случаи на ограничени ресурси или на възможности за едновременно реализиране на всички избрани и посочени мерки и стратегии за постигане на специфичните цели.

Успешното изпълнение на програмата изисква ангажираност на целия персонал на общината. Отговорностите са свойствени не само на длъжността с функции по опазване на околната среда, а се поемат и от други сектори на общината, като например оперативното управление или дейностите на административния персонал, извън тези по околната среда. Висшето ръководство определя политиката по околната среда на общината и осигурява внедряването на системата за управление.

По приоритет проблемите се подреждат с последователно вземане на решения по:

- Финансово обезпечаване на дейностите;
- Изграждане на регионален център за третиране на ТБО;
- Установяване на законосъобразно третиране на отпадъците и почистване на нерегламентираните сметища;
- Закриване и рекултивация на съществуващото сметище край с. Радловци;
- Изграждане на подходяща за изпълнение на програмата общинска организационна структура;
- Създаване на система за документиране на дейностите по отпадъците;
- Изграждане и въвеждане на система за мониторинг и измерване на показателите;
- Засилен контрол по изпълнение на законовите и общински разпоредби;
- Информираност на цялото население;
- Привличане на учащите в процеса на формиране на екологична култура.
- Готовност за извънредни ситуации и способност за реагиране.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие е представен в табличен вид и посочва избраните мерки и стратегии за достигане на всички специфични цели. Към всяка стратегия са посочени конкретните задачи, които са необходими стъпки за цялостната реализация на стратегиите и мерките. За всяка задача е посочен краен срок за изпълнение, отговорни лица, предполагаемите ресурси за изпълнение на задачата и възможните източници за осигуряването им.

За изпълнение на стратегията са посочени инвестиционни, организационни и управленски задачи. Сроковете за изпълнение на стратегиите във времето са съобразени с възможността част от предвидените задачи да бъдат изпълнявани едновременно.

Таблица 5.1.

План за действие по опазване на околната среда на община Кюстендил

Стратегически цели	Задачи	Срок за изпълнение	Отговорни лица	Източници за финансиране
1. Изграждане на регионален център за третиране на неопасни отпадъци на територията на Община Дупница и общинска претоварна площадка	Постоянен контрол на състоянието на депото за ТБО край село Радловци и реализиране на поредица от мероприятия за подобряване състоянието му според изискванията на нормативните документи за съществуващи сметища		Експ. ”Екология” Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Започване на подготвителни работи по проектиране и изграждане на претоварна площадка за ТБО при изграждането на РЦТНО Дупница	2014 г.	Кмет Зам.-кмет „ИПРР” Експ. ”Екология	
	Започване на подготвителни работи по проектиране и рекултивация на съществуващото сметище	2016 г.	Кмет Зам.-кмет „ИПРР” Експ. ”Екология	
	Работата съвместно с другите общини за изграждане на регионален център за третиране на неопасни отпадъци	постоянен	Кмет Зам.-кмет „ИПРР” Експ. ”Екология	
	Търсене на алтернативни методи и начини за бъдещо решаване на проблема с битовите и строителните отпадъци	2014-2015 г.	Кмет Директор на ОП “Чистота”	
	Закупуване на нова съвременна техника за обслужване на претоварната площадка към регионалното депо	2014-2015 г.	Кмет Директор на ОП “Чистота”	Международни
	Проучване на възможностите за икономически изгодно сътрудничество с частни фирми в областта на управление на отпадъците	Постоянен	Кмет	
2. Премахване на нерегламентираните сметища за ТБО и рекултивация на терените	Подобряване на дейностите по поддържане чистотата на населените места и усъвършенстване на организацията по сметосъбиране и сметоизвозване	Постоянен	Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Картотекиране на нерегламентираните замърсявания с битови отпадъци и разработване на график за ликвидирането им	2014 г.	Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Разширяване на системата на организираното сметопочистване и сметоизвозване на територията на общината и решаване на проблема с честотата на извозване на сметта	2015 г.	Кмет Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет

	Почистване на нерегламентираните сметища по селата, които възникват непрекъснато, главно поради недостига на съдове за смет, честотата на извозването им и вида отпадък, характерен за селските райони	Регулярно /веднъж на два месеца или всеки месец/	Директор на ОП “Чистота”	ОП “Чистота”
	Основно почистване на всички села, дори и на тези, които не са включени в системата на организираното сметосъбиране и сметоизвозване	Всяка пролет	Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Закупуване на нови съдове за смет	2015 г.	Кмет Директор ОП”Чистота”	Общински бюджет
	Разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците	2014 г.	Кмет Директор на ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Въвеждане на икономически стимули и санкции за намаляване количеството на отпадъците	2015 г.	Директор на ОП “Чистота” Еколог	Общински бюджет
3. Повишаване информираността на обществото по отношение на околната среда и природните ценности	Използване на местните медии за информиране на населението за всички дейности на общината, свързани с опазване на околната среда	Постоянен	Кмет	
	Привличане на обществеността при почистване на площи за обществено ползване	Постоянен	Заместник кмет Експ.”Екология”	
	Организиране на екологични срещи за дискутиране на въпроси, свързани с чистотата	Постоянен	Заместник кмет Експ.”Екология”	
4. Екологично възпитание и обучение на младежите	Провеждане на срещи с екологични клубове, училища, детски градини, НПО по проблеми свързани с отпадъците и опазване на околната среда	Ежегодно	Експ.”Екология”	
5. Оптимизиране управлението на защитените територии	Предотвратяване на неконтролирана паша на животни в горски и земеделски масиви и в зелените площи на град Кюстендил, както и лесопарк “ Хисарлъка”	Постоянен	ОП”Охрана” Експ.”Екология”	
6. Провеждане на укрепителни мероприятия				
7. Почистване на речните корита	Предотвратяване замърсяването на водите на река Багрenska от цеха за ракиеизваряване на “Винпром-Кюстендил” АД в село Граница	Постоянен	Кмет на съответното населено място	
	Подобряване състоянието на ГПСОВ на гр. Кюстендил			ПУДООС
	Почистване на речните корита от отпадъци	Постоянен	Зам. кмет „ИПРР”	Общински бюджет; Държавен бюджет

	Изграждане на малки пречиствателни станции в по-големите села на общината	2016 г.	Кмет	ОП “Околна среда”
8. Противоерозионни мероприятия				
9. Подобряване на системите за мониторинг и контрол на околната среда	Усъвършенстване на информационна система с база данни за обхващане на документите, свързани с отпадъците	Постоянен	Експ.”Екология” Експ. “Компютърно обслужване” Директор ОП “Чистота”	Общински бюджет
	Разширяване на административния персонал в областта на дейностите по опазване на околната среда	2015 г.	Кмет	Общински бюджет
	Контрол върху безстопанствените кучета и работата на приюта за безстопанствени животни	Постоянен	Кмет	Общински бюджет
	Контрол на броя на домашните животни, отглеждани в нарушение на Наредбата за опазване и поддържане на чистотата на територията на Община Кюстендил	Постоянен	Експ.”Екология” ОП”Охрана”	
	Изготвяне на нова Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил в съответствие с чл.22 от ЗУО	2014	Зам.-кмет, Експ.”екология” Директор на ОП “Чистота”	
	Мониторинг на почистените депа	Постоянен	Кметове и кметски наместници на населените места, Експ.”Екология”	
10. Провеждане на лесоустройствени мероприятия в областта и усъвършенстване контрола върху нерегламентираните сечи	Реконструкция и обогатяване на зелената система на територията на общината	2014-2015 г.	Експ.”Озеленяване” Експ.”Екология”	Общински бюджет
11. Създаване на условия за въвеждане на екологосъобразни технологии в дърводобивната промишленост				
12. Разработване на система от мероприятия за поддържане на оптимални дивечови популации и оптимизирани режими за лов и риболов				
13. Решаване на проблема със замърсяването на атмосферния въздух от неорганизираните източници - главно от транспорта и от бита, през студеното полугодие	Намаляване на вредните емисии от автотранспорта, чрез въвеждане използването на екологично гориво			
	Провеждане на проучвания и въвеждане използването на алтернативни източници на енергия за битовия сектор			

Забележка: *Необходимите ресурси /финансови средства/ за изпълнение на програмата за опазване на околната среда не са конкретизирани като цифра, поради дългосрочността на периода на действие на програмата и невъзможността за прогнозиране на цените на планиваните съоръжения и услуги.*

6. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Постигането на целите за екологосъобразно управление в Община Кюстендил е възможно чрез усъвършенстване на изградената до момента схема на действие и внедряване на нови технологии и организационни подходи.

За да се постигне желаният успех за създаване на цялостна съвременна система за опазване на околната среда, преди всичко трябва да се създаде необходимата организационна структура. Малкият брой специалисти, които са ангажирани с тези дейности, е недостатъчен и следва да бъде увеличен.

Следващата стъпка е засилване на контрола от страна на компетентните лица и строго изискване за спазването на разпоредбите на законовата уредба.

Особено важен момент за постигане на желаните положителни резултати е информираността на цялото население, тъй като в процеса на дейностите по опазване на околната среда на практика участва всеки жител на общината.

6.1. ОТГОВОРНИ ЛИЦА

Отговорно длъжностно лица за координация по изпълнението на програмата на община Кюстендил е експерта по „Опазване на околната среда” , Главния архитект и Заместник кмета по инвестиционно проектиране и регионално развитие.

Със Заповеди на кмета на община Кюстендил, на основание чл. 44 ал. 2 от ЗМСМА са определени длъжностните лица, които имат право да установяват нарушения, а именно:

- еколога на Общината;
- служителите на ОП ”Охрана”;
- кметовете на населените места в община Кюстендил;
- упълномощени представители на ОП “Чистота”.

Контролната дейност по опазване на околната среда се извършва от определените със Заповеди на кмета длъжностни лица. Компетенциите на тези длъжностни лица са съгласно нормативната уредба. Със ЗООС и ЗУО се разшириха правата на кметовете за извършване на контролни функции.

Упълномощените длъжностни лица водят превантивна политика за недопускане на големи отклонения от правилната организация за дейностите по опазване на околната среда.

6.2. ОТЧЕТНОСТ

- *Комисия за отчет и взимане на решения по отношение на възникнали проблеми*

Общинската програма за опазване на околната среда се приема от общинския съвет, който контролира изпълнението ѝ. В изпълнение на задълженията си по ЗООС кметът на общината ежегодно ще внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране. При разработването, допълването и актуализирането на програмите ще се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

- *Схема за следене на напредъка на изпълнение на програмата*

Отговорните лица за наблюдение изпълнението на задачите, периодично ще информират и ще предлагат решения или на обсъждане, възникналите съществени проблеми при изпълнение на дадена задача или изоставане от графика.

- *Периодичност на актуализация на програмата и отчета за изпълнението и пред Общинския съвет*

Програмата за опазване на околната среда на община Кюстендил е приета за срок на действие 5 /пет/ години. Като динамичен и отворен документ, тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение.

- *Информиране на РИОСВ и обществеността за изпълнението на програмата*

Съгласно разпоредбите на ЗООС, внесените от кмета на общината в общинския съвет ежегодни отчети за изпълнението на Програмата за опазване на околна среда, ще се представят за информация в Регионалната инспекция по околната среда и водите – гр. Перник.

7. РАЗДЕЛ: „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ”

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ – ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“ КЪМ ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЙОНА
3. МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ
4. ДЕЙНОСТИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ
5. ПО-ШИРОКО РАЗПРОСТРАНЕНИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ПОД СПЕЦИАЛЕН РЕЖИМ НА ПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ
6. НАЧИНИ НА ПОЛЗВАНЕ НА НАХОДИЩАТА
7. ПРАВОМОЩИЯ НА ОРГАНИТЕ ЗА ВЕСТО САМОУПРАВЛЕНИЕ
8. РЕД ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ
9. ИЗВОДИ

1. ВЪВЕДЕНИЕ – ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“ КЪМ ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Настоящата програма е разработена от общинска администрация на Община Кюстендил и е неразделна част от “Програмата за опазване на околната среда” на Община Кюстендил

Основание: Програмата е разработена на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда

Цели: Тази програма урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

Задачи:

- Опазване на лечебните растения в естествените им находища;
- Поддържане и съхранение на екосистемите, съдържащи лечебни растения;
- Опазване на естествените местообитания на лечебните растения.

Разработването на програмата се основава на следните нормативни документи:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за лечебните растения;
- Наредба №2 за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЙОНА

Община Кюстендил е една от най-западните общини в Република България и е разположена в югозападната част на България.

Община Кюстендил обхваща територия с площ от 964,3 кв.км. С тази площ общината се нарежда на трето място в Югозападна България (бившата Софийска област) и е сред най-големите в страната.

Разположен на стратегическо място в западната част, общинския център град Кюстендил е на естествен географски кръстопът, който е спомогнал градът да се превърне във важен административен, икономически и културен център не само в рамките на Кюстендилска община, но и за цялата Кюстендилска област. Освен важен шосеен възел, Кюстендил се явява и балнеоложки и туристически център с национално и международно значение, археологически и архитектурен резерват, изходен пункт за туризъм и ски спорт в Осоговската планина.

Като важни предимства може да се считат:

- Наличие на уникален природен потенциал - разнообразен релеф - Западнобългарските планини, най-известна от които е Осоговската планина; река Струма-една от големите български реки, вливаща се в Бяло море /Гърция/; наличие на термоминерални извори с доказани лечебни свойства в областта на балнеолечението;
- Добра суровинна база: иглолистни и широколистни гори, инертни материали за строителство и др.;
- Градът е разположен в зона, подходяща за развитие на трансгранично сътрудничество /до границите с Република Македония и Република Сърбия /
- Разстоянието от Кюстендил до столицата София е 86 км, до границата с Република Македония е 22 км, а до границата с Република Сърбия е 30 км.

Община Кюстендил граничи с общините Трекляно, Земен, Радомир, Бобовдол и Невестино.

Връзката между котловините се осъществява чрез проломи - Земенски (на р. Струма) и Мазарачевски (на р. Бистрица), през които минава железопътната линия София-Кюстендил-Гюешево, а между планините има удобни седловини, през които минават основните шосейни връзки, свързващи общината със съседните страни, както и с вътрешността на страната. Община Кюстендил включва 72 населени места.

Релефът на общината е изключително разнообразен и включва по-голямата част от Кюстендилската котловина (със средна височина от около 500 м), Каменичката котловина (средна височина 950 м), планините Осогово, Лисец, Конявска, Чудинска и други гранични ридове от южната хълмиста област на Краището. В тези си граници и обхват общината съществува от 1988 година и приобщава части с надморска височина от около 470 м. (р. Струма) до 2251 м (вр. Руен-Осоговска планина). Ландшафтът на района е северен субсредиземноморски с предимно равни котловинни дъна, с широколистни гори, иглолистно-широколистни гори, иглолистни гори, редки и нискостеблени гори.

Кюстендил е разположен в югозападната част на Кюстендилската котловина, която е оградена от Конявската и Змеевската планина, от север, от височината Лисец от запад, от Осоговската планина, от югозапад и юг и от по-високото Дупнишко поле, от изток. Надморската височина на Кюстендилската котловина е между 500 и 600 м.

Регионално котловината попада в Краищенско-Конявската планинско-котловинна част, а в геоложко отношение тя спада към Краищидно-Осоговския гънково-разломен блок от Западна България. Последният е изграден от предимно линейно ориентирани на юг-югоизток млади (алпийски) гънкови и разломни структури.

Град Кюстендил е построен върху делувиалните склонове на височините и ниските тераси на р. Банщица. Непосредствено, южно от града се разполага известният високо денивелиран хълм Хисарлъка - североизточен завършек на Осоговската планина.

Околните планини имат пъстър геоложки строеж, представен от разнообразни допалеозойски кристалинни скали, гранитоиди, риолити, палеозойски и мезозойски карбонатни и теригенни скали, юрско-креден ритмичен флиш, палеогенски пясъчници и мергели, неогенски теригенно-въгленосни утайки, кватернерни чакъли и пясъци. Тези скали изграждат и дълбочинния строеж на самата Кюстендилска котловина.

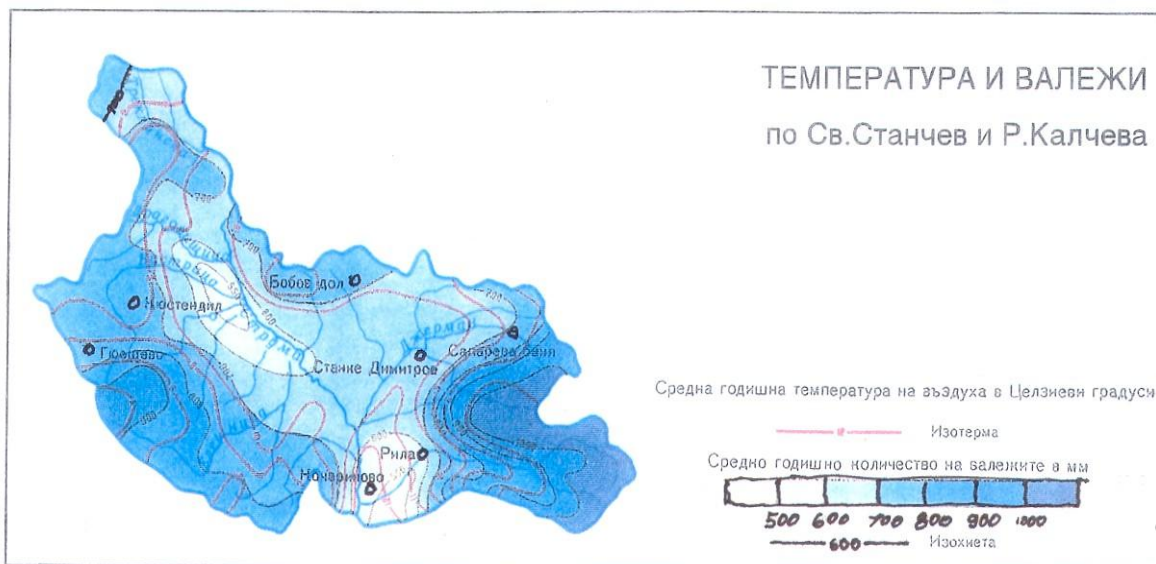
Кюстендилската котловина и околностите ѝ попадат изцяло в сеизмична зона с интензивност от седма степен по скалата на Медведев, Шпонхойер и Карник. Южно от нея, с център в с. Крупник (край Симитли) и кръгови изосейсти до десета степен се разполага най-активната сеизмична зона в България.

Котловината и склоновете на оградните планини притежават и други геоложки рискове: свлачища, срутища, поройни речни разливи.

В инженерно-геоложко отношение районът се характеризира със скални, полускални, глинести типове скали и комплекси от тях. В Приложение № 5 е дадено инженерно-геоложкото райониране.

Община Кюстендил е в област с преходно-континентален климат, като в Кюстендилската котловина, наред с елементите на континенталния климат, се чувства и влиянието на Егейско море.

В планинските части над 1600 м по отношение на климатичните елементи се наблюдават характеристики, които се отнасят за планинския климат в България. Средногодишната температура е 11,2 °С, като минимумът е през месец януари -0,8 °С, а максимумът през месец юли е 21,8 °С. Лятото е горещо, като не са рядкост и продължителните засушавания, зимата е умерено студена, а пролетта е прохладна и по-студена от есента. Преобладават северозападните, северните и югоизточните ветрове, като случаите на тихо време са над 54% годишно. Валежите са 625 мм годишно, неравномерно разпределени с максимум в края на пролетта (месеците май и юни), вторичен максимум през есента (месеците октомври и ноември) и летен минимум (месеците август и септември).

Фиг. Температура и валежи

На територията на община Кюстендил са открити рудни и нерудни полезни изкопаеми. Кюстендилският въглищен басейн е разположен в северната част на Кюстендилската котловина. Експлоатираният въглищен пласт е с дебелина от 1 до 6.6 метра. Съдържат пепел 25-45 % и сяра 2.9 %. Долната топлотворност е 10.5 МДж/кг. Лигнитни въглища се добиват в Катрищенския въглищен басейн, полиметални руди (Осоговски руден район), варовик (Конявска планина), гранит (планина Осогово), глин (с. Драговищица) и инертни материали (коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други). Понастоящем се експлоатират лигнитните въглища, глините и инертните материали. С промишлено значение са находищата на оловно-цинкови руди в Осогово, кафявите въглища до с. Катрище, глините до с. Драговищица, инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

В обхвата на общината към настоящия момент попадат землищата на 72 населени места, организирани административно в 48 кметства.

Съвременната селищна мрежа в община Кюстендил е резултат от продължително развитие и еволюция. Под въздействието на редица фактори, между които на първо място физико-географските условия, най-голям брой селища са били основавани и съответно най-гъстата е селищната мрежа в двете котловини - Кюстендилската и Каменишката. Възникването преди повече от 2 000 години на голям, богат и добре устроен град, само на 25 км източно от Каменишката котловина, не е позволил възникването на населено място, което поне отчасти да конкурира град Кюстендил.

Най-големите и благоустроени села са в близост до общинския център. Те са възникнали благодарение на наличието на водоизточници, гори, плодородни почви и пр., като тенденциите са и занапред те да имат водещи позиции сред селата, отчитайки близостта до гр. Кюстендил и нарастващия интерес сред част от градското население за изнасяне за живеене извън града. В това се крият и шансовете за благоустрояване на части от тези села, тъй като по-голямата част от гражданите, устройващи се с второ жилище в близките села, са с големи финансови възможности - над средните за общината и страната.

Населените места, разположени в най-високите части на Осоговската планина, Лисец и Чудинска планина (явяващи се по своята същност махали), са с малък брой жители и предлагат най-ниско качество на живот, което се обяснява с отдалечеността и затруднената комуникация с общинския център. В първите години на прехода те регистрираха временен растеж при връщането в тях на "млади" пенсионери от София, Кюстендил, Перник и др., но в момента отново се очертава трайна тенденция към намаляване на жителите им и обезлюдяване.

Град Кюстендил разполага с добра материална база за развитие на туризма. Има няколко туристически комплекса в центъра на града – наскоро реконструирания хотел

“Велбъжд”, петзвездния спа център “Стримон спа клуб”, хотел “България”, хотел “Лазур”, както и голям брой нови хотели, частни квартири и заведения за хранене, по-голямата част от които са в централната част на града.

Отличаваща се с висок туристически потенциал, запазена и съхранена природа Осоговската планина предоставя реални възможности за развитие на комплексен туризъм. На територията на Осоговската планина има много туристически обекти, които разполагат с 450 легла.

Термоминералните води, на които градът дължи славата си, са подходящи за лекуване на редица заболявания - артрити, артрози, неврити, гинекологични заболявания, радикулити, дерматити, ларингити, фарингити, леки форми на диабет, отравяния с тежки метали (олово, живак, бисмут) и др.

3. МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

С раздела “Лечебни растения” към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

За изпълнение целите на програмата ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете и кметските наместници на населените места със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;

- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;

4. ДЕЙНОСТИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ

Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- Събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- Събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения.

Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост.

Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината.

Разрешително за ползване на лечебните растения от земи общинска собственост се издава от кмета на общината, когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
- от териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земи държавен фонд. Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за:

- плановите документи;
- дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища;
- научни изследвания и наблюдение на лечебните растения;
- изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения;
- култивиране и преработка на лечебните растения;
- обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения;
- други дейности, свързани с управлението и контрола Закона за лечебните растения.

Разрешителното за ползване се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

- вида на ползването;

- разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- района или конкретното находище;
- начина на ползване;
- задължения на ползвателя.

При издаването на разрешителни на територията на Община Кюстендил се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Перник - за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок - до 31 януари за представяне в РИОСВ-Перник обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Кюстендил;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на Общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

5. ПО-ШИРОКО РАЗПРОСТРАНЕНИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ПОД СПЕЦИАЛЕН РЕЖИМ НА ПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ

Отделни видове диворастващи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от появяването на такава тенденция.

Специалният режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите, която се обнародва в "Държавен вестник" обхваща:

- забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища;
- определяне на годишно допустимо за събиране количество билки по райони или находища;
- разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.
- Определените в заповедта по ал. 2 количества билки се разпределят от регионалните инспекции по околната среда и водите между билкозаготвителите от района на инспекцията.
- Разпределянето по ал. 4 се извършва със заповед на директора на регионалната инспекция по околната среда и водите въз основа на заповед на министъра на околната среда и водите за условията и реда за разпределение на количествата билки, която се обнародва в "Държавен вестник".

По-широко разпространените лечебни растения и лечебните растения под специален режим на опазване и ползване на територията на Община Кюстендил са представени основно от :

- **Червен божур** – расте по тревисти и каменисти места из храсталаци и просветлени гори. Среща се рядко почти из цялата страна до към 1000 м надморска височина.

Находищата му са поставени под специален режим. На територията на община Кюстендил се среща основно в Конявската планина.

- **Иглика** – расте из храсталаци и по тревисти места в равнините и пред планините. Среща се в цялата страна от морското равнище до към 2500 м. надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са поставени под специален режим.

- **Кукуряк** – расте в разредени гори, из храсталаци и поляни в пред планините и планините. Разпространен е в по-голяма част от страната до към 1500 м надморска височина и на територията на цялата община. Находищата му са в добро състояние.

- **Машерка** – расте по сухи скалисти и припечени места, из храсталаци и пасища, предимно в планините. Разпространена е из цялата страна до към 2000 м надморска височина и в предпланинските райони на общината. Находищата ѝ са в добро състояние.

- **Липа** – расте по сенчести и влажни места в смесени широколистни гори в предпланините и планините. Разпространена е из цялата страна до към 1500 м надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са в добро състояние.

- **Бъз** – расте по изоставени места като бурен край селища, пътища, ж.п линии, край речни тераси, като плевел в посеви, лозя и градини в цялата страна до към 1800 м надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са в добро състояние.

- **Шипка** – расте из храсталаци и разредени гори, по тревисти и каменисти склонове, синури и край пътища. Разпространена е из цялата страна на докъм 1500 м. надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са в добро състояние

- **Лайка** – расте по тревисти и изоставени места, край селища, пътища и из посевите. Разпространена е из цялата страна докъм 1000 м надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са в добро състояние

- **Жълт кантарион** – расте по сухи, тревисти и храсталачни места, в разредени гори и сечища. Разпространен е в цялата страна до към 2000 м надморска височина и на територията на цялата община. Находищата ѝ са в добро състояние.

- **Риган** - Расте из храсталаци и сечища, по каменливи места и в редки гори предимно в предпланините и планините из цялата страна докъм 1600 m надморска височина. Образува туфа, в която може да се наброят 80-100 стъбла, като ежегодно излизат нови стъбла. Находищата ѝ са в добро състояние.

- **Кисел трън** - Расте из храсталаци и сухи, каменисти и песъкливи места. Видът е установен в цяла България докъм 1000 метра надморска височина. Декоративно, лечебно, хранително и медоносно растение. Видът не е защитен от закона за биологичното разнообразие, но се среща ограничено в страната и събирането му като лечебно растение се регулира с ежегодна заповед на министъра на околната среда и водите. Особено отрицателно въздействие оказва събирането на корените като билка.

- **Лечебен ранилист** – Многогодишно [тревисто растение](#), което се среща из пасища, ливади и открити местности в почти [цялата](#) страна. Известна е още и като хайдушка билка, лечебен ранилист, рошовина, червен вятър.

- **Решетка** - Расте по каменливи и сухи тревисти места, из горските поляни в цялата страна, предимно в планините. Коренът на билката се прилага като стимулиращо секрециите, улесняващо храносмилането, пикочогонно, противовъзпалително, отхрачващо и глистогонно средство. Използва се и **външно при рани, обриви и други кожни заболявания.**

- **Шапиче** - Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище и изправени, 20—50 (70) см високи, разклонени цветоносни стебла. Расте из планински ливади, пасища и храсталаци. Разпространено е във всички високи планини от 1000 докъм 2900 м надморска височина

Морфологична част на събиране

- Червен божур – подземни грудки и цветове;
- Иглика – коренище и цвят;
- Кукуряк – коренища;
- Мащерка – стрък;
- Липа – цвят и листа;
- Бъз – корен, коренище и плод;
- Шипка – плод;
- Трънка – плод и цвят;
- Лайка – цвят и стрък;
- Жълт кантарион – стрък;
- Кисел трън – плод;
- Лечебен ранилист – стрък;
- Решетка – корен;
- Шапиче – стрък;

Период на събиране.

➤ Червен божур – през есента или рано през пролетта, преди вегетация на растението. Цветовете на божура се събират през лятото (втората половина на май и началото на юни) по време на цъфтеж;

➤ Иглика – коренищата се събират ранно на пролет (март-април), преди и при поява на първите листа или в края на лятото и началото на есента. Цветовете се берат през пролетта (април-май) в началото на цъфтежа;

➤ Машерка – брането си извършва в сухо слънчево време от средата на пролетта до края на лятото (май-септември, в зависимост от надморската височина на находището) по време на цъфтеж;

➤ Липа – цветът се събира в края на пролетта и през лятото (от края на май до началото на юли в по-високите райони), когато повече от половината цветове са разцъфнали, а останалите са започнали да се разтварят. Листата се берат през лятото (юни-август) по време на цъфтежа или след него, докато са още зелени;

➤ Бъз – коренът и коренищата се събират през есента (октомври-ноември) след узряване на плодовете; плодът се събира през лятото (август-септември) в пълна зрялост, когато плодовете са придобили характерно тъмносино обаяние;

➤ Шипка – плодът се събира в края на лятото и през есента (август-ноември), след като плодовете са придобили оранжево-червен цвят. Брането се преустановява при трайно падане на сланите и настъпване на зимните студове;

➤ Трънка – плодът се събира през есента (септември-ноември), когато е добре узрял и е придобил тъмносин до синьочервен цвят; цветът се събира през пролетта (март-април) в началото на цъфтежа;

➤ Лайка – цветът се събира от средата на пролетта до края на лятото (май-юни) по време на цъфтеж, когато половината от жълтите тръбести цветенца в кошничката са се разтворили, а езичетата на периферните бели цветчета са в хоризонтално положение; стръкът се събира от края на пролетта до средата на лятото (юни-юли), когато растенията са добре развити и кошничките са в цъфтеж;

➤ Жълт кантарион – стръкът се бере през лятото (юни-август) от началото на цъфтеж (когато 1/3 от пъпките са се разтворили до пълния цъфтеж);

За територията на община Кюстендил са допуснати за събиране, в определени от специализирана комисия количества, следните билки : червен божур – цвят, иглика – цвят, - кисел трън – плод, лазаркия – стрък, ранилист – стрък , ранилист – корен, решетка – корен, шапиче – стрък.

На територията на цялата страна е забранено събирането от естествените им находища на следните видове лечебни растения: Бенедиктински трън; Волски език; Пролетен горицвет; Лечебна диланка; Бодлив залист; Изтравниче; Исландски лишей; Лечебен исоп; Едрочветна какула; Копитник; Мечо грозде; Момина сълза; Бял оман; Жълта папаронка; Сантонинов пелин; Пирински чай; Панчичева пищялка; Бухалковиден плаун; Бял риган; Лечебна ружа; Салеп; Жълт смил; Обикновен плаун; Цистозира.

Забраната не се отнася за количества билки, събирани за лични нужди.

6. НАЧИНИ НА ПОЛЗВАНЕ НА НАХОДИЩАТА

Съгласно действащото законодателство не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи стойностите определени, като процент от наличните в находището запаси:

- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си – до 70%;
- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – до 40%;
- кори, листа и стъблени пъпки – до 40%;
- листа – до 70%;
- за стръкове – до 70%

- за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите, като продължителността на периода за възстановяване е следния:

- при събиране на корени и коренища при видове, които лесно възстановяват ресурсите си – 2 год.;
- при корени и коренища при видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – 3 год.;
- при събиране на грудки – 2 год.;
- при събиране на листа – 1 год.;
- при събиране на стръкове от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си – 4 год.;
- при събиране на съцветия от иглика лечебна – 2 год.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните видове билки:

- коренища от коприва и троскот;
- стръкове от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си;
- цветни пъпки, цветове и съцветия;
- плодове и семена.

Събиране на билки за лични нужди

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, § 1, т.18 "Билки за лични нужди" са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг;
- б) стръкове - до 2 кг;
- в) листа - до 1 кг;
- г) кори - до 0,5 кг;
- д) цветове - до 0,5 кг;
- е) семена - до 0,1 кг;
- ж) плодове - до 10 кг;
- з) пъпки - до 0,5 кг;
- и) талус - до 1 кг.

7. ПРАВОМОЩИЯ НА ОРГАНИТЕ НА МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношението на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- издава разрешителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост;
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

Разрешителното за ползване на лечебните растения се издават от кмета на общината, когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане в общината;
- териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, не зависимо от предназначението им, след плащане на такса в общината;

8. РЕД ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Лицата, които кандидатстват за позволение, подават до органите по чл. 22 от Закона за лечебните растения заявление, което съдържа името, местожителството и данните от личната карта на заявителя; вида и количеството на ползването; района на събирането. Органите по чл. 22 издават позволение в еднодневен срок от постъпването на заявлението, освен когато за определянето на разрешеното количество се изискват допълнителни справки, но не по-късно от 5 дни от постъпването на заявлението. Позволенията за ползване се издават по реда на постъпването на заявленията.

За определяне на количеството компетентните отчитат предвижданията на плановите документи по този закон, включително на документите в проектна фаза.

При изчерпване на количествата лечебни растения, определени от плановите документи, издаването на позволение се отказва, като отказът се мотивира писмено.

Издаденото позволение, както и отказът за издаване на позволение, могат да се обжалват от заинтересуваните лица по реда на Закона за административното производство. Изменение на позволение може да се извършва само от органа, който го е издал, когато титулярът изрази желание да бъдат променени видът, количеството или районът на събиране.

Органът по чл. 22 от ЗЛР отнема позволение за ползване със заповед, когато от дейността на титуляра на позволение за ползване е настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения. Заповедта се обжалва по реда на Закона за административното производство.

9. ИЗВОДИ

При правилното прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел “Лечебни растения” към общинската програма за Опазване на околната среда на Община Кюстендил, ще се постигне опазването на:

- ◆ Естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност;
- ◆ Разработването на система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- ◆ Екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;
- ◆ Изменението на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;
- ◆ Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.

НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ НА КОИТО СЕ БАЗИРА РАЗДЕЛ “ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ” КЪМ ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Закон за опазване на околната среда / обн.ДВ,бр.91 /25.09.2002 г/
2. Закон за лечебните растения /обн.ДВ,бр.29 / 7.04.2000 г/
3. Наредба № 2 / 20.01.2001г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения
4. Заповед № РД-83 /03.02.2014 г. на министъра на околната среда и водите за специалния режим на опазване и ползване на лечебни растения през 2006 г.
5. Закон за устройство на територията
6. Закон за местното самоуправление и местната администрация

8. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА

Към Общинската програма за опазване на околната среда на община Кюстендил са приложени следните материали и документи :

Приложение № 1 - Общинска програма за управление на дейностите по отпадъците на община Кюстендил;

Приложение № 2 - Карта на Република България с точното местонахождение на община Кюстендил;

Приложение № 3 - Геоложка карта;

Приложение № 4 - Епицентри и сеизмоопасни зони;

Приложение № 5 - Инженерно-геоложко райониране;

Приложение № 6 - Административна карта;

Приложение № 7 - Карта на землищата в община Кюстендил;

Приложение № 8 - Състояние на склада за негодни за употреба пестициди в мах. “Коилица”, землището на с. Драговищица;

Приложение № 9 - Пътна карта;